

Opinnäytetyö Turku AMK

Sosiaali- ja kasvatusala

Syksy 2021

Elina Albertsson, Karoliina Enberg

TURUN KAUPUNGIN PÄIVYSTYSPERHEYKSIKÖN ESITE SJOITETTUIJEN LASTEN VANHEMILLE

Elina Albertsson, Karoliina Enberg

ESITE PÄIVYSTYSPERHEYKSIKÖN ASIAKKAILLE

Tämän kehittämishankkeen toimeksiantajana oli Turun kaupungin päivystysperhekeskus. Kehittämistyön tavoitteena oli uudistaa päivystysperhekeskuksen esitettä niin, että siitä saataisiin selkeä, mutta aiempaa informatiivisempi. Esitteen kohderyhmänä ovat päivystysperhekeskuksen organisoimana päivystysperheisiin sijoitettujen lasten vanhemmat. Päivystysperhekeskuksen esite annetaan vanhemmalle lapsen sijoituksen alkuvaiheessa ja sen tarkoitus on auttaa kriisitilanteessa olevaa vanhempaa ymmärtämään lapsen sijoitukseen liittyviä asioita ja päivystysperhekeskuksen työskentelyä lapsen sijoituksen aikana.

Päivystysperhekeskuksen työntekijöiden keskuudessa oli herännyt keskustelua maahanmuuttaja-asiakkaiden haasteista ymmärtää lapsen sijoitukseen liittyviä asioita. Asiaa pohdittaessa työntekijät totesivat, etteivät sijoitukseen liittyvät asiat ja käsitteet ole aina kantasuomalaisille asiakkaillekaan helppoja ymmärtää. Tästä lähti ajatus päivystysperhekeskuksen esitteen uudistamiselle. Esite on mahdollisesti tarkoitus kääntää tulevaisuudessa myös eri kielille, sillä päivystysperhekeskuksen asiakkaat ovat usein maahanmuuttajataustaisia.

Kehittämistyötä varten kerättiin tietoa Turun kaupungin päivystysperhekeskuksesta, sen arvoista ja toiminta- ja työskentelytavoista. Lisäksi tietoperustaa laatiessa ja kootessa kerättiin tietoa perhehoidosta, päivystysperhehoidosta sekä asiakkaan tukemisesta kriisitilanteessa. Tietoperustan laatimisen tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, miten sijoitetun lapsen vanhempaa voidaan tukea vaikeassa tilanteessa antamalla hänelle lapsen sijoitukseen liittyvää tietoa helposti ymmärrettävässä muodossa.

Kehittämistyön menetelmänä käytettiin dialogista keskustelua toimeksiantajan ja kehittämistyötä toteuttavien opiskelijoiden välillä. Lisäksi asiakkaan ääntä pyrittiin tuomaan esille ja heidän kokemuksiaan ja tarpeitaan pyrittiin selvittämään kyselylomakkeiden avulla. Päivystysperhekeskuksen asiakkaille eli sijoitettujen lasten vanhemmille tehdyn kyselyn vastauksien perusteella pystyttiin päättämään, että tarve aiempaa kattavammalle ja informatiivisemmalle esitteelle on olemassa. Kehittämistyön tuotoksena luotiin uusi esite päivystysperhekeskuksen kautta päivystysperheisiin sijoitettujen lasten vanhemmille. Esitteen on tarkoitus auttaa asiakkaita ymmärtämään paremmin päivystysperhekeskuksen toimintaa ja työskentelyn tavoitteita, antaa tietoa lapsen sijoitukseen liittyvistä asioista ja lisätä vanhempien luottamusta päivystysperhekeskuksen työskentelyyn.

ASIASANAT:

Kehittämishanke, päivystysperhekeskus, kyselytutkimus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social services

Autumn 2021 | 42 pages, 4 pages in appendices

Elina Albertsson, Karoliina Enberg

BROCHURE FOR THE EMERGENCY FAMILY UNIT OF TURKU CITY

The development project is assigned by the Turku city's emergency family unit. The goal of the development project is to improve the brochure of the emergency family unit so that it would be clearer and also more informative. The target group of the brochure are the parents of the children placed in emergency families, organized by the emergency family unit. The brochure is given to the parent in the beginning of the child's placement process and its goal is to help the parent to understand the working process of the emergency family unit and things related to the placement process of the child.

There had been some discussion among the employees of the emergency family unit about how challenging it sometimes was for the immigrant parents to understand the placement process of their child. As a result of the discussion the employees stated that things related to a child's placement process are not that easy to understand among the clients consisting of the indigenous people either. This was how the thought of renewing the whole brochure of the emergency family unit got started. The brochure might also be translated into different languages in the future.

To provide a new brochure as a finished output of the development project some information was gathered about the emergency family unit of Turku City: its values, working methods and practices. Knowledge base of this development project also consists of foster care, emergency foster care and the support of a client in crisis. The main goal of the knowledge base part of this development project was to gather information about how to support a parent in a challenging situation by giving essential information about the child's placement process in an intelligible form.

Dialogue discussions between the principals and the students implementing the development project was used as a method in this development project. Other methods used were notes and a client survey conducted to the parents. The results of the client survey pointed that there was a real need for a more informative brochure. A new brochure for the customers of the emergency family unit was created as a result of the development project. The new brochure makes it easier for customers to better understand the operation, purpose and goals of the emergency family unit and to provide information on matters related to the child's placement.

KEYWORDS:

A development project, emergency family unit, a customer survey

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LASTENSUOJELU JA PERHEHOITO	8
2.1 Lapsen oikeudet ja lastensuojelun käsite	8
2.2 Lastensuojelun työprosessit	9
2.3 Lyhytaikainen perhehoito osana lastensuojeluprosessia	11
2.4 Sijaishuoltoon sijoittaminen päivystysperheyksikön kautta	12
2.5 Päivystysperheyksikön työskentely sijoitetun lapsen vanhemman kanssa	13
3 SIOJITETUN LAPSEN VANHEMMAN TUKEMINEN ESITTEEN AVULLA	16
3.1 Asiakkaan aseman ja osallisuuden vahvistaminen tietoa jakamalla	16
3.2 Työntekijän ammatillisuus asiakkaan tukemisessa	18
3.3 Kriisitilanteessa olevan vanhemman kanssa työskentely	20
4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	22
4.1 Kehittämistyön tavoite, tehtävä ja menetelmät	22
4.2 Kehittämisprosessin vaiheistus ja aikatauluttaminen	24
5 PÄIVYSTYSPERHEYKSIKÖN ESITE	29
5.1 Esitteen rakenne ja sisältö	29
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	33
6.1 Tulosten ja eettisyyden tarkastelu	33
6.2 Toteutuksen arviointi	35
6.3 Ammatillinen kasvu	37
LÄHTEET	40

LIITTEET

- Liite 1. Tutkimuslupahakemus
- Liite 2. Kyselylomake asiakkaille

KUVIOT

Kuvio 1. Lastensuojeluprosessin päävaiheet	9
Kuvio 2. Prosessikuvaus	25
Kuvio 3. Jatkuvan kehittämisen kehä (mukaillen Kuntaliitto 2018).	36

TAULUKOT

Taulukko 1. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa ja kehittämistyön eteneminen	27
---	----

1 JOHDANTO

Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on vanhemmalle useimmiten suuri ja haastava asia. Sijoitetun lapsen vanhemmat ovat usein kriisitilassa tai jopa shokissa, jolloin uutta tietoa voi olla vaikea ymmärtää ja ottaa vastaan. Turun kaupungin päivystysperheyksikön työntekijöiden keskuudessa on herännyt pohdintaa aluksi lähinnä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden ymmärryksestä ja käsityksistä lastensuojelua kohtaan. Päivystysperheyksikössä havaittiin, että etenkin maahanmuuttaja-asiakkaiden oli usein vaikea ymmärtää, miksi heidän perheeseensä on kohdistettu lastensuojelun toimenpiteitä tai miksi lapsi ylipäätään on sijoitettu pois kotoa. Tämän pohdinnan myötä päivystysperheyksikön työntekijät totesivat, etteivät sijoitukseen liittyvät asiat ole aina kovin selkeitä kantaväestöä edustaville asiakkaillekaan. Tästä lähti ajatus siitä, että päivystysperheyksikön esitettä, joka annetaan sijoitetun lapsen vanhemmalle heti sijoituksen alkuvaiheessa, olisi tarvetta uudistaa kokonaisvaltaisesti.

Turun kaupunki aloitti vuonna 2019 perhehoidon kehittäminen-projektin, jonka tavoitteena on kehittää kaupungin perhehoidon eri puolia mukaan lukien päivystysperhetoiminta ja luoda kaupungin omasta perhehoidosta ensisijainen ja laadukas sijoitusratkaisu. Vuonna 2019 Turun kaupungin sijoittamista lapsista 54,8 % sijoitettiin perheeseen. Vaikka kaikkia lapsia ei voida sijoittaa perheeseen, on projektin tavoitteena yhä kasvat-
taa perhesijoitusten suhteellista osuutta sijoituksissa Turussa.

Perhehoito voidaan jakaa lyhyt- ja pitkäaikaiseen hoitoon. Tässä kehittämistyön raportissa käsitellään erityisesti lyhytaikaista ja kriisiluonteista perhehoitoa. Perhehoito on lastensuojelulain mukaan lastensuojelun sijaishuollon ensisijainen hoitomuoto vuodesta 2012 alkaen. Perhehoidon vahvuuksina pidetään muun muassa turvallista ja luontevaa kasvuympäristöä ja mahdollisuutta kiinnittyä sekä muodostaa elinikäisiä ihmissuhteita.

Kehittämistyömme keskeisenä tehtävänä oli luoda uusi esite Turun kaupungin päivystysperheyksikölle. Esitteen kohderyhmänä on päivystysperheyksikön kautta päivystysperheeseen sijoitetun lapsen vanhemmat. Kehittämistyömme tavoite laajemmasta näkökulmasta liittyy sijoitetun lapsen vanhemman kanssa työskentelyyn tilanteessa, joka on vanhemmalle useimmiten haastava, äkillinen ja kriisiluontoinen. Työn tavoitteena on lisätä vanhemman osallisuuden kokemusta antamalla vanhemmalle esitteen avulla mahdollisuus saada tietoa sijoitukseen liittyvistä asioista ymmärrettävässä muodossa. Esite

on konkreettinen väline asiakkaan tukemiseen tilanteessa, jossa kuormittavassa tilanteessa olevan asiakkaan pitäisi pystyä kaikesta huolimatta omaksumaan uutta tietoa liittyen lapsen sijoitukseen.

2 LASTENSUOJELU JA PERHEHOITO

2.1 Lapsen oikeudet ja lastensuojelun käsite

Suomessa lastensuojelusta säädetään lastensuojelulaissa. Suomea sitoo myös YK:n lasten oikeuksien sopimus, jonka tärkeimpiä periaatteita ovat lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen kehittymiseen. Sopimuksessa mainitaan, että kaikki lapset ovat tasa-arvoisia, ja että lapsen mielipidettä on kuultava häntä koskevissa asioissa sekä se, että lapsen etu on aina huomioitava lasta koskevissa päätöksissä (Pelastakaa Lapset ry 2016).

Jokaisella lapsella on oikeus erityiseen suojeluun. Syyt siihen, miksi lapsi tarvitsee suojelua ovat vaihtelevia, mutta taustalla on aina lapsen turvattomuus. Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapselle hyvä ja turvallinen kasvuympäristö. Lastensuojelu voidaan nähdä sosiaalityön muotona, jonka tarkoituksena on tukea vaikeissa tilanteissa olevia lapsia perheineen. Laajemmassa merkityksessä lastensuojelu voidaan ajatella osana yleistä lapsipolitiikkaa ja -lainsäädäntöä, jolloin lastensuojeluun sisällytetään myös muun muassa lapsia ja perheitä koskevat julkiset palvelut, kuten neuvola, päivähoido ja koulu. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 61).

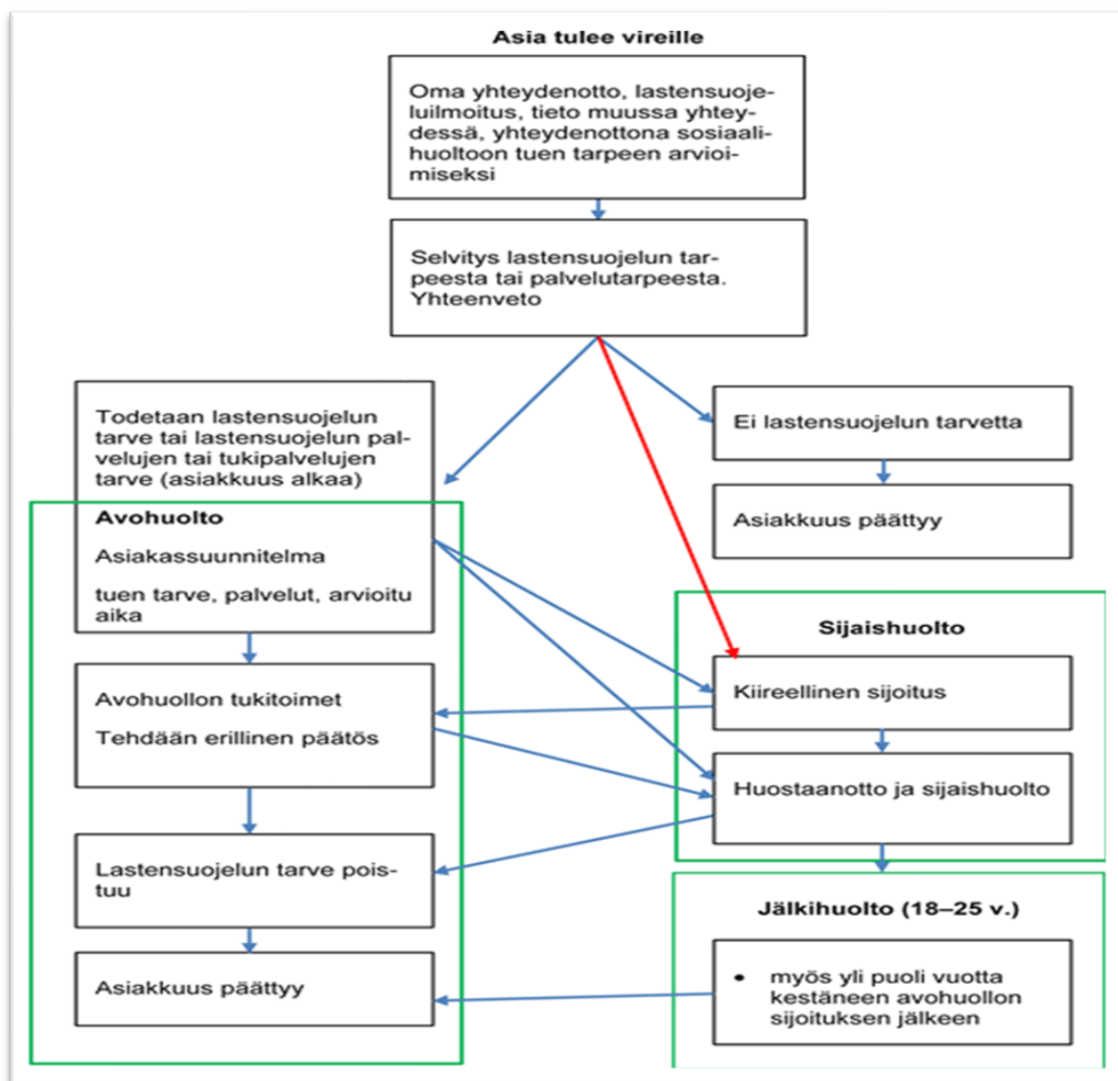
Lapsen edun tulisi olla periaate, joka ensisijaisesti ohjaa lastensuojelutyötä. Kun yhteiskunta puuttuu perheen autonomiaan, ajatellaan, että lapsella on oikeus saada yhteiskunnan suojelua ja toisaalta perheellä on oikeus saada tukea lapsen kasvatuksessa. Perheeseen kohdistuvaa interventiota, kuten lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle, voidaan perustella monin tavoin. Lopulta kuitenkin vastaus perheeseen kohdistuvan intervention oikeutukseen nykyisessä lastensuojelujärjestelmässä on lapsen oikeudet sekä lapsen edun periaate. Toisin sanoen puhutaan lapsen ihmisarvosta (Pehkonen & Väänänen-Fomin, 2011, 63–64).

Lapsen edun periaatteet muodostuvatkin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa mainituista oikeuksista. Suomen lain mukaan lapsen edun on toteuduttava muun muassa kaikkien hallintoelinten, kuten tuomioistuimen päätöksissä. Lapsen edun korostamista yhteiskunnassa puoltaa lapsen riippuvaisuus aikuisista, lapsen heikko asema ja se, ettei lapsilla ole äänioikeutta. Kun yhteiskunnassa tehdään päätöksiä, joilla on vaikutuksia lapsiin, on lapsen etu perusteltava päätöksen yhteydessä. On perusteltava, mitä on pidetty lapsen etuna ja miten asiaa on pohdittu. Lapsen edun on perustuttava

sopimukseen lasten oikeuksista, eikä lapsen etua voida käyttää kenenkään yksittäisen mielipiteen vahvistamiseen vaan lapsen etua on päätöksissä pohdittava ja perusteltava kokonaisvaltaisesti (MLL 2016).

2.2 Lastensuojelun työprosessit

Lastensuojelutyö voidaan nähdä erilaisten työprosessien kautta. Lastensuojelutyö voi olla ehkäisevää työtä, jota kunnat järjestävät esimerkiksi opetuksen, päivähoidon, neuvoloiden tai nuorisotyön puitteissa. Ehkäisevän lastensuojelutyön tavoite on edistää lasten hyvinvointia ja tukea vanhemmuutta. Mikäli lapsi on lastensuojelun asiakas, toimii ehkäisevä lastensuojelutyö osana avo-, sijaishuolto- tai jälkihuoltoa (THL 2021a).

Kuvio 1. Lastensuojeluprosessin päävaiheet (Uusitalo 2019, 34).

Kun lastensuojelun työntekijä saa tiedon mahdollisesti lastensuojelun tarpeessa olevasta asiakkaasta, puhutaan lastensuojeluasian vireille tulosta. Tämä tapahtuu usein lastensuojeluilmoituksen kautta. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, jolla on huoli lapsen hyvinvoinnista tai turvallisuudesta. Tietyillä tahoilla on kuitenkin velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus viipymättä, mikäli lapsesta nousee huolta. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi koulu, päivähoido tai sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat. Myös lapsen huoltaja voi itse tehdä lastensuojeluilmoituksen. Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijä alkaa selvittämään lastensuojelun tarvetta. Hänen tulee ensin arvioida kiireellisten toimenpiteiden tarvetta sekä arvioida palvelutarvetta. Tämän myötä sosiaalityöntekijä arvioi, pitääkö selvittää lastensuojelun tarvetta. Lastensuojelun asiakkuus ei ala palvelutarpeen arvioinnista eikä lastensuojelun tarpeen arvioinnista. Lastensuojelun asiakkuus katsotaan alkaneeksi, mikäli asian vireille tulon jälkeen päätetään, että lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluita tai kiireellisiä lastensuojelun tukitoimia (THL 2019b).

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle tulee aina tehdä asiakassuunnitelma riippumatta siitä, onko hän lastensuojelun avo-, sijais- vai jälkihuollon asiakas. Asiakassuunnitelman tavoitteena on ohjata lastensuojelutyötä. Suunnitelmaan kirjataan asiakkaan asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, tuen tarve sekä palvelut ja toimet, joilla asiakkaan tarpeisiin pyritään vastaamaan. Asiakassuunnitelma on asiakkaan oma asiakirja, joka pyritään laatimaan lapsen ja vanhemman tai huoltajan läsnä ollessa ja heidän kanssaan yhteistyössä, mikäli mahdollista. Suunnitelmaan kirjataan myös läsnä olevien eriävät mielipiteet. Suunnitelma toimii myös työntekijöiden dokumentoinnin välineenä. Suunnitelman laatimisesta on vastuussa lapsen oma sosiaalityöntekijä ja se laaditaan vähintään kerran vuodessa (THL 2021d).

Lastensuojelun avohuollon tukitoimia tulee aina pitää ensisijaisina toimenpiteinä lastensuojelutyössä. Lastensuojelutyön tavoite onkin ensisijaisesti tukea vanhempia lasten kasvatustyössä. Turun kaupungin päivystysperheyksikön koordinoimat sijoitukset perheisiin voivat olla avohuollon sijoituksia, joista kerromme tarkemmin tämän tekstin seuraavissa luvuissa. Mikäli avohuollon tukitoimet eivät riitä turvaamaan lapsen hyvää kasvua ja kehitystä sekä turvallisuutta, voidaan lapsi ottaa huostaan ja sijoittaa sijaishuoltoon (THL 2021b). Sijaishuollossa lapsen hoito ja kasvatusta järjestetään lapsen kodin ulkopuolella. On tärkeää erottaa toisistaan termit "sijoitus" ja "sijaishuolto". Kehittämistyömme toimintaympäristössä, päivystysperheyksikössä, lapsi on sijoitettuna

lyhytaikaiseen perhehoitoon. Sijoitukset ovat joko avohuollon- tai kiireellisiä sijoituksia, joiden aikana arvioidaan ja päätetään tulevasta lastensuojelun toimenpiteistä, joista yksi voi olla lapsen huostaanottaminen ja sijaishuoltoon sijoittaminen.

2.3 Lyhytaikainen perhehoito osana lastensuojeluprosessia

Lastensuojelun perhehoidossa henkilölle tarjotaan oman kodin ulkopuolista hoitoa, huolenpitoa ja kasvatusta yksityiskodissa. Tavoitteena on mahdollistaa läheiset ihmissuhteet ja perheenomainen hoito. Perhehoito on yksi monista vaihtoehtoista muun muassa monenlaisten laitosten ohella järjestää henkilön hoito oman kodin ulkopuolella. Perhehoitoon voidaan hoitaa esimerkiksi lapsia ja nuoria, kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia tai vanhuksia (Ketola 2008, 20). Tässä kehittämistyön raportissa keskitymme perhehoidon osalta lastensuojelun lyhytaikaisiin sijoituksiin perheissä.

Vuodesta 2012 perhehoito on ollut ensisijainen hoitomuoto sijaishuollossa. Lapsen sijoituspaikan valikoitumisesta sanotaan lastensuojelulaisissa, että "laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla". (Lastensuojelulaki 316/2011.) Perhehoidon vahvuuksia ovat muun muassa turvallinen ja tavallinen perhe-elämä sekä mahdollisuus kiintymykseen ja pysyvyyteen. Perhehoidossa lapsella on mahdollisuus läheisiin ihmissuhteisiin ja kasvu- ja elinympäristönä on perheen koti (Hakkarainen, Kuukkanen, Leinonen & Sipilä 2019, 5).

Lastensuojelun perhehoito jakautuu käytännössä pitkä- ja lyhytaikaiseen hoitoon. Päivystysperheyksikön koordinoimat sijoitukset perheisiin ovat pääasiassa lähtökohtaisesti lyhytaikaisia kiireellisiä tai avohuollon sijoituksia. Lyhytaikainen perhehoito on päivystysluonteista. Mikäli lapsi sijoitetaan kiireellisesti päivystysperheeseen, on melko todennäköistä, että sijaishuoltopaikka tulee muuttumaan, jos kiireellisestä sijoituksesta päädytään huostaanottoon. Etenkin pienet lapset tapaavat kiinnittyä ja jopa kiintyä hoivajiinsa. Lapsen etu huomioiden pysyvyys sijoitusratkaisussa olisi ideaali lähtökohta, mikäli sijoituspaikka vastaa lapsen tarpeita. Lapsen edun toteutuminen pysyvyyden ja lapsen sijaisperheeseen kiinnittymisen kannalta lyhytaikaisissa ja päivystysluonteisissa sijoituksissa on vaikeaa saada toteutumaan. Lastensuojelussa on kuitenkin oltava olemassa päivystäviä perhehoitajia, joiden luokse lapsi pystytään tarpeen vaatiessa sijoittamaan kiireellisesti. Nämä lyhytaikaiset sijoitukset voivat olla kestoltaan muutamasta

päivästä pariin kuukauteen. Kaikkia lastensuojelun ratkaisuja tulisi aina ohjata lapsen etu. Tämä pätee myös kiireellisen sijaishuollon järjestämiseen (Araneva 2018, 138)

Lyhytaikaisessa perhehoidossa lähtökohdat ja mahdollisuudet lapsen vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön voivat olla jopa paremmat, kuin pitkäaikaisessa perhehoidossa, kun lapsen ja sijaisperheen kiintymyssuhteen luominen ei ole työskentelyssä niin suuressa roolissa. Tämä voi helpottaa myös lapsen biologisten vanhempien kanssa työskentelyä. Lyhytaikaisen perhehoidon aikana vanhemmilla on myös aikaa totutella ajatukseen lapsen siirtymisestä pitempiaikaiseen sijaiskotiin. Lyhytaikaisen perhesijoituksen aikana arvioidaan lapsen ja hänen perheensä tilannetta, mutta myös luodaan yhteistyötä lapsen vanhempien kanssa mahdollista tulevaa sijoituspaikkaa ajatellen (Maula & Vaattovaara 2013, 61). Kun lapsen sijoituspaikaksi valitaan perhe, korostuu lapselle vanhemmuuden merkitys. On mahdollista, että sijaisperheeseen tullessaan lapsi saa ensimmäistä kertaa kokemuksen aikuisesta, joka on turvallinen, ennakoitava ja hoiava antava. Parhaassa tapauksessa myös lapsen vanhemmat saavat perhesijoituksen kautta mallin tai kuvan, jonka kautta he voivat peilata omia vanhemmuuden valmiuksiin.

2.4 Sijaishuoltoon sijoittaminen päivystysperheyksikön kautta

Turun kaupungin päivystysperheyksikön koordinoimat sijoitukset päivystysperheisiin ovat joko kiireellisiä tai avohuollon sijoituksia. Molempia sijoitusmuotoja leimaa väliaikaisuus ja päivystysluonteisuus, kuten päivystysperhe-käsitteestä voi päätellä. Lapsen sijoituksen kesto päivystysperheessä vaihtelee muutamista päivistä kuukausiin.

Lastensuojelulain 38§ sisältää kiireellisen sijoituksen. Kiireellinen sijoitus tapahtuu vain, jos lapsi on välittömässä vaarassa. Kiireellisestä sijoituksesta päättää virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä, jonka päätöksen perusteella sijoitus voi kestää korkeintaan 30 päivää. Mikäli 30 päivää ei ole riittävä aika lapsen huostaanoton tarpeen selvittämiseksi, viranhaltija voi tehdä päätöksen lapsen sijoituksen jatkamisesta enintään toiset 30 päivää. Tämä edellyttää kuitenkin, että tarvittavista lastensuojelutoimenpiteistä ei ole mahdollista päättää ilman lisäselvityksiä, välttämättömiä lisäselvityksiä ei ole mahdollista saada 30 päivässä kiireellisen sijoituksen alkamisesta ja jatkopäätös on aina lapsen edun mukainen. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lapselle voidaan järjestää tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa. Jos lasta ei voida sijoittaa lapsen edun mukaisesti yhdessä hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa, voidaan lapsi sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin. Avohuollon sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoitus tehdään lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, lapsen kuntouttamiseksi tai lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Avohuollon toimenpiteiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja. Tukitoimia pyritään siis toteuttamaan yhdessä perheen kanssa. Avohuollon tukitoimiin on ryhdyttävä heti, kun lastensuojelun tarve on todettu.

Lastensuojelun avohuolto tarjoaa lapsen ja perheen ongelmien selvittämiseen tukea, taloudellista ja muuta tukemista koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. Lisäksi lastensuojelun avohuollon tarjoama tuki voi olla lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja, tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.

Oli lapsen sijoitus mitä laatua hyvänsä, on lapsella lastensuojelulain mukaan oikeus säilyttää hänelle tärkeät ja läheiset ihmissuhteet, mikä tarkoittaa, että lapsella on oikeus tavata hänelle läheisiä ihmisiä kuten vanhempia, sisaruksia ja sukulaisia (Lastensuojelulaki 417/2007). Päivystysperheyksikön toimitilat toimivat päivystysperheisiin sijoitettujen lasten ja heidän vanhempiensa tapaamistiloina.

2.5 Päivystysperheyksikön työskentely sijoitetun lapsen vanhemman kanssa

Turun kaupungin lastensuojelun palvelut jakautuvat avo- ja sijaishuoltoon, lastensuojelulaitoksiin, jälkihuoltoon ja tukipalveluihin. Päivystysperheyksikkö on kuulunut Vähä-Heikkilän perhetukikeskukseen toimien osana Turun kaupungin lastensuojelulaitoksia. Päivystysperheyksikkö on kuitenkin 1.1.2021 siirtynyt hallinnollisesti lastensuojelun tukipalveluiden alle. Tukipalvelut-yksikkö toteuttaa lastensuojelun perhehoitoa ja rekrytoi ja valmentaa sijais- ja tukiperheet, organisoii perheille tukitoimia, huolehtii perheiden

käytännön tuesta ja ympärivuorokautisesta ohjauksesta ja koordinoi palveluita. Tukipalvelut-yksikkö on perustettu osaksi Turun kaupungin lastensuojelun toimintaa syksyllä 2019 (Turun kaupunki 2020a). Siirtyminen lastensuojelulaitosten alaisuudesta tukipalveluiden alle on ollut päivystysperheyksikön toimintaa ajatellen loogista, sillä kaupungin lastensuojelun perhehoitoon liittyvä työskentely on kuulunut tukipalveluiden alle jo aiemmin. Päivystysperheyksikkö osana tukipalveluita hoitaa päivystysperheisiin tehtäviin sijoituksiin liittyvän käytännön työn.

Kehittämistyötämme aloittaessamme päivystysperheyksikkö toimi Vähä-Heikkilän perhetukikeskuksen tiloissa ja osana kaupungin lastensuojelun sijaishuollon laitoshuoltoa. Vähä-Heikkilän perhetukikeskuksen oma-avontasuunnitelmassa kuvataan päivystysperheyksikön käytännön työprosesseja, toimintaperiaatteita ja arvoja. Perhetukikeskus on nimennyt perustehtäväkseen ”kolmen T:n periaatteen”. Nämä periaatteet ovat kriisissä olevan perheen tukeminen, lapsen turvallisen arjen takaaminen ja lapsen äänenä toimiminen, kun haetaan ratkaisuja perheen tilanteeseen. Arvoikseen perhetukikeskus kertoo avoimuuden, kunnioituksen, asiakaslähtöisyyden ja lapsuuden arvostuksen (Turun kaupunki 2020b). Myös kehittämistyönämme valmistuvassa esitteessä lasten vanhemmille pyrimme tuomaan näitä arvoja ja periaatteita esiin ja ne ovat esitteessä mainittuna.

Päivystysperheisiin tehtävät sijoitukset ovat lyhytaikaisia. Päivystysperheyksikön työskentelyssä tavoitteena voi olla, että lapsi voidaan sopivien ja riittävien tukitoimien myötä joko kotiuttaa tai esimerkiksi sijoittaa vanhempien kanssa laitoshuoltoon perhekuntoutukseen. Kotiuttaminen ei aina ole mahdollista ja lapsen lyhytaikainen sijoitus voi myös päättyä huostaanottoon, jolloin lapsi useimmiten siirtyy päivystysperheestä pitkäaikaiseen sijaisperheeseen.

Päivystysperheyksikön työskentely kestää koko päivystysperheeseen sijoituksen ajan. Päivystysperheyksikön tarkoituksena on toimia linkkinä päivystysperheen, päivystysperheeseen sijoitetun lapsen ja hänen vanhempiansa sekä sijoituksesta vastaavan avohuollon sosiaalityöntekijän välillä. Lapsen sijoituksen alkuvaiheen työskentelyyn kuuluu sopivan päivystysperheen etsiminen sosiaalipäivystyksen tai sosiaalityöntekijän yhteydenoton jälkeen. Päivystysperhe hakee lapsen päivystysperheyksiköstä. Päivystysperheyksikön ohjaajat ovat yhteydessä sijoituksen etenemisestä sijoittavaan sosiaalityöntekijään.

Päivystysperheeseen sijoittamisen aikana sijoitetulle lapselle nimetään omaohjaajapari päivystysperheyksiköstä. Omaohjaajapari toteuttaa omaohjaajatunteja sekä lapsen biologisille vanhemmille että sijoitetulle lapselle, mutta myös perhehoitajille. Päivystysperheeseen otetaan päivystysperheyksiköstä yhteyttä sijoitusta seuraavana päivänä ja kysytään kuulumisia. Perheen tilannetta käydään läpi sekä vanhempien että lapsen kanssa heti sijoituksen alussa ja vanhempien ja lapsen tapaamisista sovitaan tilannekohtaisesti. Myös sijoitetun lapsen ja hänen vanhempiansa tapaamiset järjestetään päivystysperheyksikössä. Tapaamistiloja sekä tiettyjä tapaamisiin liittyviä käytäntöjä on kuvattu kehittämistyön tuotoksena valmistuneessa esitteessä. Lisäksi yksiköstä varataan lapselle tuloterveystarkastus ja päivystysperheeseen tehdään kotikäynti.

3 SIOJITETUN LAPSEN VANHEMMAN TUKEMINEN ESITTEEN AVULLA

3.1 Asiakkaan aseman ja osallisuuden vahvistaminen tietoa jakamalla

Turun kaupungin päivystysperheyksikön yhtenä toimintaperiaatteena on kriisissä olevan perheen tukeminen. Kehittämistehtävämme tavoite liittyykin ensisijaisesti lapsen vanhempien kanssa työskentelyyn tilanteessa, joka on usein vanhemmalle haastava, äkillinen ja kriisiluontoinen. Kehittämistehtävämme yhtenä laajempuna tavoitteena ajatlemme olevan lapsen vanhemman osallisuuden kokemuksen lisääminen antamalla vanhemmalle esitteen avulla mahdollisuus saada tietoa sijoitukseen liittyvistä asioista ymmärrettävässä muodossa. Lapsen sijoitukseen liittyvää lakitekstiä pyrimme muokkaamaan esitteessä asiakkaalle helposti ymmärrettävään muotoon, sillä niin lapsen kuin hänen vanhempansa kanssa tehtävää työtä kaiken kaikkiaan ohjaa erilaiset laeissa määritetyt periaatteet.

Lait ja asetukset ilmentävät työskentelyn arvoja sekä sosiaalipoliittisia painotuksia perheiden kanssa tehtävässä työssä (Rönkkö & Rytönen, 2010, 48). Sosiaalihuoltolain 1§ tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää asiakkaiden osallisuutta, turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet, edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Sosiaali- ja terveysalan yleiset eettiset ohjeistukset perustuvat ihmisarvon kunnioittamiseen ja oikeuteen saada tukea oman hyvinvoinnin lisäämiseen. Lastensuojelutyössä näiden lisäksi korostuu lapsen etu eli hänen kasvunsa ja kehityksensä turvaaminen ja tukeminen. Myös lapsen vanhemmilla on oikeus saada tukea ja tietoa koskien edellä mainittuja asioita (Rönkkö & Rytönen, 2010, 48). Työntekijän tulisi edistää asiakkaan osallisuutta sellaisissa asioissa, jotka auttavat häntä vaikuttamaan elämäänsä koskevissa päätöksissä. Työskentelyn tarkoituksena on keskittyä tukemaan asiakasta löytämään voimavaroja ja vahvuuksia hänen omasta ympäristöstään ja yhteisöistään. Laajemmassa kuvassa pyrkimyksenä on lisätä asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä (Talentia 2017, 16). Kehittämistyömme tuotoksena valmistuvan esitteen tehtävänä on lisätä sijoitetun vanhemman vaikutusmahdollisuuksia ja

osallisuutta hänen lastansa ja perhettään koskevista asioissa antamalla selkeää tietoa lapsen sijoitukseen liittyen. Se, että vanhempaa pyritään tukemaan auttamalla häntä ymmärtämään lapsen sijoitukseen liittyviä asioita ja työskentelyä, on edellytys luottamuksellisen työskentelysuhteen syntymiselle ja mahdollistaa vanhemman osallisuuden kokemusta sijoitusprosessissa.

Perustuslain 6§ painottaa, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Laissa korostuu se, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Perustuslaki 1999/731.) Kokemus siitä, että omiin asioihin on itse mahdollista vaikuttaa, on osallisuuden käsitteen keskeisimpiä asioita. Osallisuus on laaja käsite, joka koostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista asioista, kuten suunnitelmista ja päätöksistä. Osallisuuden toteutumista on esimerkiksi se, että asiakkaalla on oikeus tuoda omia mielipiteitään esille. Niin lapsille kuin heidän vanhemmilleen on tärkeää tuoda esille, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa ja että heitä kuullaan ja kuunnellaan. Kuulluksi tulemisen kokemus onkin tärkeä käsite, kun puhutaan osallisuudesta (THL 2021c). Avoimuus on mainittu päivystysperheyksikön toiminnan yhtenä arvona ja se onkin edellytys asiakkaan osallisuuden toteutumiselle. Toiminnan avoimuutta ilmentää myös kehittämistyömme avaamalla asiakkaalle sijoitukseen ja päivystysperheyksikön työskentelyyn liittyviä asioita heti asiakkuuden alkuvaiheessa.

Sosiaalialan ammattihenkilön on rohkaistava asiakasta osallisuuteen. Asiakkaan, kehittämistyömme tapauksessa lapsen tai hänen vanhempansa, on saatava riittävästi tietoa häneen liittyvistä päätöksistä, lain puitteissa hänelle kuuluvista eduista ja muista asioista. Asiakkaan osallisuus ei voi toteutua ilman, että asiakas itse saa riittävästi ja ymmärrettävässä muodossa tietoa omista asioistaan (Talentia 2017,16). Kehittämistyömme tavoite tiivistyykin siihen, miten asiakkaalle saadaan haastavassa tilanteessa tarjottua oikeanlaista tietoa häneen tai hänen lapseensa liittyvissä asioissa. Tavoitteena on tukea asiakkaan osallisuutta ja parantaa hänen toimintakykyään. Tiedonsaanti ymmärrettävässä muodossa ehkäisee yllätyksellisten tilanteiden ja väärinkäsitysten syntymistä, mikä edesauttaa luottamuksen lisääntymistä asiakkaan suhteessa työntekijään.

Turun kaupungin lastensuojelun palveluissa on laajalti käytössä niin kutsuttu systeeminen työote. Systeemisen työskentelyn tavoitteiksi on Turussa nimetty muun muassa toimiva vuoropuhelu, yhteistyö perheen kanssa, perheenjäsenten kuuleminen, lapsen kokemuksen pitäminen keskiössä ja lapsen sekä perheen tärkeiden ihmissuhteiden vahvistaminen (Turun kaupunki, päiväämätön). Päivystysperheyksikön esitteessä kerrotaan

yksikön arvoina avoimuus, kunnioitus ja asiakaslähtöisyys. Yksikön tehtävistä esitteessä mainitaan päivystysperheyksikön toimivan lapsen äänenä. Päivystysperheyksikön työn tavoitteet lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa vaikuttavatkin olevan suurelta osin yhteneväisiä systeemisen työtteen periaatteiden kanssa.

Systeemisen lastensuojelun toimintamallin periaatteita ovat systeemisyys, perheterapeutinen ymmärrys ja suhdeperusteisuus, lapsilähtöisyys, asiakkaiden osallisuus ja kohtaaminen, mallin toteutumista tukevat rakenteet ja monitoimijaisuus sekä jaetut arvot ja yhteensovittava johtaminen. Systeemisessä toimintamallissa lähtökohtana on keskittyä vuorovaikutukseen, niin työntekijöiden kuin asiakkaidenkin. Kunnioittamalla, yhteisillä tavoitteilla ja keskusteluilla pääsee jo pitkälle. Toimintamallin avulla pyritään tarjoamaan lapselle turvallinen arki ja pysyvät ihmiset (THL 2017a). Niin ikään lapsen perheeseen sijoittamisen ensisijaisuutta perustellaan muun muassa kiintymyssuhteilla ja pysyvillä ihmissuhteilla. Perhehoidossa pystytään tarjoamaan lapselle mahdollisuus kiinnittyä ja kiintyä häntä hoivaaviin aikuisiin. Perhehoidossa lapsella on mahdollisuus elää luonnollisessa ympäristössä perheenjäsenenä. Monet perhehoidon hyvät puolet toteutuvat myös lyhytaikaisessa perhehoidossa. (Perhehoitoliitto, julkaisuaika tuntematon).

3.2 Työntekijän ammatillisuus asiakkaan tukemisessa

Toimivan yhteistyön rakentaminen asiakkaan ja työntekijän välillä ei ole haastavissa lastensuojelun asiakastilanteissa aina helppoa. Ongelmana saattaa olla esimerkiksi työntekijän stereotyyppinen tai normatiivinen ajattelutapa. Asiakkaan kokemus siitä, miten hän kokee tullessa kohdatuksi, kohdelluksi ja kuulluksi, voi määrittää helposti myös sen, kokeeko asiakas työskentelysuhteen luottamukselliseksi. Täydellisen tasa-arvoinen yhteistyö asiakkaan ja työntekijän välillä sosiaalityössä onkin vain ideaalitila, jonka saavuttaminen käytännössä ei ehkä ole mahdollista. Vallan ja kontrollin elementtien tunnistaminen lastensuojelutyössä on työntekijän ammattietiikan kulmakiviä. Kuitenkin kunnioitettavan työskentelysuhteen luominen on tavoittelemisen arvoista. Lastensuojelutyössä ja asiakkaan kohtaamisessa hyvänä eettisenä tavoitteena voidaankin pitää luottamuksellisen yhteistyösuhteen syntymistä (Pehkonen & Väänänen-Fomin 2011, 180–181).

Ammatillisuus on jokaisella työntekijällä erilainen. Se mistä ammatillisuus rakentuu, on kuitenkin ammattietiikasta, arvoista ja arjesta. Sosionomin tärkein rooli on olla asiakkaan tukena ja turvana heidän eri elämänvaiheissaan. Tätä kutsutaan reflektiiviseksi työtteeksi. Reflektiivisen työtteen omaava sosionomi rakentaa tietoisesti turvallisen,

ihmettelevän ja myötätuntoisen suhteen asiakkaan kanssa. Toimiva vuorovaikutus perustuu sosionomin kykyyn lukea tunteita, aikeita ja motiiveja toisen yleisolemuksesta ja taitoa reagoida niihin. Sosionomilla on kaksi erilaista roolia, miten tukea sijoitetun lapsen vanhempia. Niitä kutsutaan turvapesäksi ja turvasatamaksi. Turvasatamalla tarkoitetaan, että työntekijä pohtii mitä asioita vanhempi tarvitsee kokeakseen olonsa turvallisiksi. Turvapesällä tarkoitetaan taas, että työntekijä tukee vanhemman ja perheen itsenäisen pärjäämisen mahdollisuuksia. (Viinikka 2014, 75–77.) Esitteen muodossa jaettavan tiedon kautta pyritäänkin mahdollistamaan vanhemman itsenäisyyttä asioidensa hoitamisessa.

Toimivan vuorovaikutuksen ja hyvän neuvottelutilanteen luominen ei tapahdu aina helposti, kun perheen haasteisiin ja vaikeaan tilanteeseen haetaan ratkaisuja. Asiakkaan ja työntekijän suhteen luominen vaatii työntekijältä osaamista. Kun työskentelyn tavoitteena on päästä asiakkaan kanssa neuvottelun tasolle, on asiakkaan tilannetta osattava katsoa hänen omista lähtökohdistaan. On tärkeää ymmärtää, mitkä ovat asiakkaan valmiudet työskentelylle (Pehkonen & Väänänen-Fomin 2011, 181). Kehittämistyömme eli esitteen luomisen eri vaiheissa olemme myös pyrkineet pitämään mielessä, millaiset edellytykset ja valmiudet asiakkailla on esimerkiksi sisäistää uutta tietoa. Huomionarvoista on muistaa, että asiakkaat ovat yleensä kriisitilanteessa ja tämä todennäköisesti vaikuttaa olennaisesti työskentelyyn.

Dialogisessa vuorovaikutuksessa asiakkaan ja työntekijän välillä korostuu molempien osapuolten roolit vuorovaikutuksen onnistumista tavoiteltaessa. Vastavuoroisuus sekä molemminpuolinen ymmärrys ovat dialogisuudessa olennaisia käsitteitä. Dialogisuutta on yhteisen ymmärryksen rakentuminen ja vuorovaikutuksen parantaminen. Perusajatus dialogisessa ajattelussa on, että jokaisella on oma kokemuksensa maailmasta ja asioista, vaikka maailma on kaikille sama (Mäkinen ym. 2009, 139). Dialogisessa vuorovaikutuksessa edetään sekä asiakkaan että työntekijän ehdoilla. Kehittämistyömme tavoitteissa näemme linkin dialogisuuteen. Jos dialogisuuden tavoitteena on yhteisen ymmärryksen syntyminen vuorovaikutuksessa, toimii esite asiakkaan tukena auttaen häntä tilanteen ja esimerkiksi sijoitusprosessiin liittyvien käsitteiden ymmärtämisessä. Tämä ymmärrys taas toimii edellytyksenä asiakkaan osallistamiselle ja dialogisen vuorovaikutuksen onnistumiselle. Vastavuoroisuuden toteutuminen on haastavaa, jos asiakas ei ymmärrä tai kykene hahmottamaan tilannetta tai ymmärrä ylipäätään, mistä puhutaan.

3.3 Kriisitilanteessa olevan vanhemman kanssa työskentely

Päivystysperheyksikön koordinoimat lasten sijoitukset päivystysperheisiin ovat lyhytaikaisia. Etenkin kiireellisiä sijoituksia leimaa äkillisyys, etenkin sijoitettavan lapsen vanhemman näkökulmasta. Useimmiten voidaan ajatella koko perheen olevan kriisitilassa. Kehittämistyönämme syntyvä esite sisältää tietoa vanhemmille etenkin sijoitukseen liittyvistä käytännön asioista ja sen olennaisena tavoitteena olisi helpottaa ja selkeyttää vanhemman epätietoisuutta perheen haastavassa tilanteessa.

Lapsen sijoitus on aina suuri ja usein haastava asia vanhemmille. Kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, on vanhemman päällimmäisenä reaktiona yleensä järkytys. Vanhemmat saattavat olla shokkitilassa ja huoli lapsesta ja hänen pärjäämisestään on kova. Tässä tilanteessa vanhempien voi olla vaikea ottaa tietoa vastaan ja heidän kykynsä muistaa ja ottaa vastaan asioita voi olla heikentynyt. Asioita on käytävä läpi ehkä useampaan kertaan ja rauhallisessa tahdissa (THL, julkaisuaika tuntematon).

Kriisitilanteessa olevan asiakkaan tukemisessa on kyse tuesta sinä aikana, jonka sopeutuminen uuteen, vallitsevaan tilanteeseen kestää. Päivystysperheyksikön koordinoimien sijoitusten kesto on yleensä 30–60 vuorokautta ja tänä aikana perheen akuuttia tilannetta selvittää heti sijoituksen alkupäivinä.

Kriisituki voidaan jakaa eri osa-alueisiin. Käytännöllinen tuki asiakkaan kriisitilanteessa on avun tarjoamista akuutteihin käytännön ongelmiin. Psykologinen tuki voi olla esimerkiksi tiedon antaminen tilanteeseen liittyvistä yleisistä psykologisista reaktioista, jotta asiakkaan on helpompi kohdata ja ymmärtää omia reaktioitaan. Sosiaalinen tuki taas edesauttaa kriisitilanteessa olevaa asiakasta ymmärtämään, keitä he itse ovat suhteessa muihin ja edesauttaa merkityksellisyyden tunteen löytymistä. (Hedrenius & Johansson. 2016, 242–250). Päivystysperheyksikön työ sijoitettujen lasten vanhempien tukemisessa sisältää eri tavoin kaikkia edellä mainittuja asioita. Sijoituksen aikana vanhemmat todennäköisesti tapaavat monia tahoja ja työntekijöitä, jotka tekevät yhteistyötä niin keskenään kuin vanhempien kanssa ja pyrkivät ajamaan lapsen etua. Esitteen tarkoituksena olisi auttaa vanhempia ymmärtämään, miten sijoitusprosessi etenee ja mille taholle sekä työntekijälle kuuluvat mitkään vastualueet. Väärinymmärrykset siitä, mikä asia kuuluu kenenkin vastuulle helposti murentavat asiakkaan luottamusta työskentelyä ja työntekijöitä kohtaan.

Sosiaalialan työn kohteena voi olla asioita asiakkaan toimintaympäristössä, joihin pystytään vaikuttamaan. Tällaisia asioita voivat olla pienet mutta merkitykselliset ja konkreettisetkin asiat, tai ne voivat olla suurempia yhteiskunnallisia asioita, joihin vaikuttaminen on hidasta ja joskus hankalaa. Tavoiteltavaa olisi, että asiakas itse pystyisi vaikuttamaan sellaisiin asioihin, jotka vaikeuttavat hänen sosiaalista toimintakykyään (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 101). Oman kehittämistyömme tavoitteet näemme asiakkaan tiedottamisen sekä informoinnin ja sitä kautta asiakkaan ymmärryksen ja asioiden jäsentämisen tukemisessa. Esitteen luominen voi olla pieni, mutta konkreettinen keino yrittää tukea asiakasta yhdessä hänen toimintaympäristöstään. Tavoitteena on myös edistää asiakkaan toimintakykyä.

Sosiaalialan työ koostuu usein ohjauksesta ja neuvonnasta. Päivystysperheyksikön esite toimii neuvonnan välineenä. Neuvontana voidaan ajatella tilannetta, jossa asiakkaalla on kysymys, johon hän on vailla vastausta. Esite toimii niin sanotun suoran neuvonnan välineenä, mikä tarkoittaa sitä, että sieltä löytyy vastauksia kysymyksiin, joita päivystysperheyksikön asiakkailla usein on ollut. Neuvonta on asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutusta, jossa asiakkaan rooli jää kuitenkin melko passiiviseksi. Ohjaustyössä korostuu enemmän ohjattavan oma rooli ja toiminta. Ohjaussuhteessa asiakkaan ja työntekijän välillä tulisi painottaa asiakkaan asiantuntijuutta omissa asioissaan. (Mäkinen ym. 2009, 124-125).

Kriisissä olevan vanhemman kanssa työskennellessä työntekijä joutuu kohtaamaan asiakkaan, joka voi usein olla voimakkaiden tunnetilojen vallassa. Tällöin työntekijä voi helposti tukeutua vanhoihin hyviksi koettuihin ja turvallisiin ajatus- ja toimintamalleihin, joissa työntekijän ajatus ikään kuin urautuu, eikä asiakkaan todellista kohtaamista tapahdu. (Viinikka 2014, 24). Tällöin työntekijän ja asiakkaan vuorovaikutus jää myös helposti vain joko asiantuntija- tai asiakaskeskeiseksi, eikä todellista dialogia osapuolten välillä synny. Parhaimmillaan vanhempien kanssa tehtävässä työssä reflektiivisen työtteen omaksunut työntekijä antaa asiakkaan kohtaamisessa edellytykset sellaiselle vuorovaikutukselle, jossa syntyy dialogi ja todellista vastavuoroista ja tasapuolista vaikuttamista osapuolten välillä.

Dialogisuus, vastavuoroisuus ja vuorovaikutus olivat avainsanoja kehittämistyömme prosessissa. Esitteen tavoitteena on toimia yhtenä välineenä asiakkaan ja päivystysperheyksikön välisen työskentelyn ja dialogin mahdollistamisessa. Esitteen syntymiseksi taas tarvittiin keskusteluja ja dialogia muun muassa meidän ja päivystysperheyksikön työntekijöiden välillä.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

4.1 Kehittämistyön tavoite, tehtävä ja menetelmät

Kehittämistyömme on luonteeltaan toiminnallinen ja sen lopputuloksena syntyi konkreettinen tuotos, Turun kaupungin päivystysperheyksikön uusi esite. Uudesta esitteestä toivottiin päivystysperheyksikön puolelta selkeämpää ja vanhaa esitettä informatiivisempaa. Esitteen tavoitteena on auttaa sijoitetun lapsen vanhempaa hahmottamaan ja ymmärtämään päivystysperheyksikön toimintaa, sijoituksen prosessia ja eri toimijoiden rooleja ja vastuita koskien perhesijoitusta. Esitteen avulla pyritään tukemaan kriisissä ja epätietoisuuden vallassa olevan vanhemman tilannetta tarjoamalla hänelle olennaista tietoa helposti ymmärrettävässä muodossa. Asiakkaan tiedonsaannin ja hänen ymmärryksensä helpottamisen kautta pyritään lisäämään myös asiakkaan osallisuutta ja toimintakykyä.

Esitteen laatimisessa oli otettava huomioon esitteen ulkoasuun vaikuttavat yksityiskohdat. Päivystysperheyksikkö on Turun kaupungin alainen toimija, joten Turun kaupungin logot, fonttien käyttö sekä muut ulkoasulliset seikat piti selvittää. Esite käännetään mahdollisesti tulevaisuudessa myös muille kielille, sillä osa päivystysperheyksikön asiakkaista on ulkomaalaistaustaisia.

Toiminnalliselle opinnäytetyölle ominaista on, että työn eri vaiheissa on mukana eri toimijoita (Salonen 2013, 6). Kehittämistyömme matkassa kulki meidän, eli kahden opiskelijan lisäksi päivystysperheyksikön kaksi työntekijää, joiden kanssa yhteistyössä laadimme päivystysperheyksikön esitteen. Tätä toimijajoukkoa voisi kutsua kehittämistyömme fokusjoukoksi. Lisäksi kerätessämme tietoa esitteen kehittämiseksi asiakkailta kyselyn avulla, voidaan kyselyyn vastanneita asiakkaita pitää kehittämistyön toimijoina.

Kehittämismenetelmänä käytimme päivystysperheyksikön työntekijöiden kanssa keskustelua edistäviä menetelmiä kuten palaverit ja dialoginen keskustelu. Dialoginen keskustelu on avointa ja suoraa keskustelua. Dialoginen keskustelu antaa tilaa erilaisille näkemyksille ja tilannetta tulkitaan ja mietitään yhdessä. Dialogisuus tukee organisaatiota kehittämistoiminnassa. Osallistaminen on mahdollisuuksien tarjoamista ja siitä on paljon hyötyä kehittämistoiminnassa (Toikko & Rantanen, 89–92). Tällainen dialoginen vuorovaikutus on käytännön tasolla keskustelua, palautteen antamista ja vastaanottamista sekä toiminnan uudelleensuuntaamista. Kehittämistyössä käytettävää dialogia

toimijoiden välillä leimaa myös se, että tätä dialogia käydään tietyssä toimintaympäristössä (Salonen 2013, 6).

Saadaksemme kehittämistyöhömme kuuluville asiakkaan ääntä, käytimme yhtenä tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmänä kyselylomaketta, joka annettiin kohderyhmälle eli päivystysperheisiin sijoitettujen lasten vanhemmille. Vallitsevan koronaviruspandemian takia emme voineet tavata asiakkaita kasvokkain, mikä vaikutti osittain myös päätökseen siitä, mitä tiedonkeruumenetelmää käyttäisimme. Kyselyn tavoitteena oli kerätä tietoa asiakkaan näkökulmasta siitä, miten heidän mielestään esitetä voitaisiin parantaa ja millaista tietoa he lapsen sijoitustilanteessa kokivat tarvitsevansa. Kyselyyn vastanneet vanhemmat olivat lapsen sijoituksen alussa saaneet päivystysperheyksikön vanhan esitteen, ja halusimmekin kyselyssä kartoittaa, mitä hyötyä he kokivat esitteestä olevan ja mitä siihen kaivattaisiin lisää.

Kysely voidaan toteuttaa eri tavoin. Tutkimusentekijä voi itse toimia kyselyä toteuttaessaan ikään kuin "kokeenvalvojana". Joissain tapauksissa kysely voi olla postitse toimitettava lomakekysely. Kysely voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmämuotoisesti (Valli, R. 2018, 93). Suunnittelimme kyselylomaketta yhdessä päivystysperheyksikön työntekijöiden kanssa vuoden 2021 alkupuolella. Päivystysperheyksikön työntekijät antoivat kyselylomakkeet asiakkaille ja huolehtivat samalla, että lomakkeet tuli täytettyä ja palautettua. Oman oppimisen kannalta olisi voinut olla mielenkiintoista suorittaa kysely itse. Kyselyn voi suorittaa myös haastattelun tapaan, jolloin kyselyyn vastaa yksi henkilö kerrallaan. Tällöin kyselyn teettäjä pystyy kertomaan tutkimuksen tarkoituksesta ja parhaassa tapauksessa onnistuu motivoimaan kysymyksiin vastaamisessa. Tällainen tapa suorittaa kysely voi antaa myös mahdollisuuden lisäksi havainnoida vastaajaa kyselyn aikana (Valli, R. 2018, 162).

Kyselyyn vastasivat kyselyn toteutushetkellä päivystysperheyksikön asiakkaina olevat vanhemmat. Kaikki päivystysperheyksikön asiakkaat eivät kuitenkaan halunneet tai kyenneet kyselyyn vastaamaan. Vastauksia saimme kaikkiaan neljä kappaletta. Kyselylomakkeessa oli kysymyksiä, joihin riitti yksinkertainen kyllä/ei vastaus, ja myös kysymyksiä, joihin vastaaja sai halutessaan perustella vastaustaan sanallisesti. Näin pienelle asiakasmäärälle olisi hyvin voinut käyttää tiedonkeruumenetelmänä myös vaikkapa teemahaastattelua, jonka avulla olisimme mahdollisesti saaneet kerättyä asiakkailta syvällisempää tietoa. Käytännön syistä tyydyimme kuitenkin kyselylomakkeen tekemiseen.

Onnistunut kysely on mahdollista toteuttaa vain, jos kysymykset ovat asianmukaisia. Kyselylomaketta tehdessä panostimme selkeyteen ja yksinkertaisiin sekä yksiselitteisiin kysymyksiin. Pyysimme kyselylomakkeesta palautetta päivystysperheyksikön työntekijöiltä. Kyselyä yksinkertaistettiin palautteen myötä ja joitain kysymyksiä jätettiin pois. Myös kyselyä laadittaessa oli otettava huomioon, että lasten vanhemmat ovat elämässään mitä todennäköisimmin kriisissä, eivätkä välttämättä ole kovin motivoituneita vastaamaan ylimääräisiin kyselyihin tai halukkaita ja kykeneviä keskittymään monimutkaisiin lomakkeisiin. Tämän jouduimme ottamaan huomioon myös pohtiessamme tiedonkeruun välinettä kyselyn ja haastattelujen välillä. Kysely sisälsi kysymyksiä, jonka avulla pystyimme kehittämään esitettä.

Kehittämistyön yhtenä menetelmänä toimi muistiinpanot, joita teimme tasaisesti läpi koko kehittämistyön keston. Muistiinpanoja tehtiin muun muassa tapaamisista päivystysperheyksikön työntekijöiden kanssa ja raportin teoriaa kerätessä. Raporttia kirjoitettaessa ja tietoa hakiessa teimme muistiinpanoja mahdollisesti raporttiin soveltuvista materiaaleista kuten kirjoista ja työmme aiheeseen liittyvistä ajankohtaisista artikkeleista.

4.2 Kehittämispöcessin vaiheistus ja aikatauluttaminen

Kehittämistyö on jo suunnitteluvaiheessa jaettava selkeisiin ja erillisiin vaiheisiin. Työskentelyn suunnitleminen ja osittaminen on tärkeää kehittämistyön toteutuksen kannalta, mutta se mahdollistaa myös toteutuksen näkyväksi ja ymmärrettäväksi tekemisen sekä arvioinnin (Salonen 2013, 21). Kehittämistyössämme on nähtävissä työskentelyn erilliset vaiheet, jotka työskentelyn aikana toisaalta osin limittyivät toisiinsa ja niitä työstettiin palaten aiempiin vaiheisiin saadun palautteen perusteella työskentelyn suuntaa uudelleen muokaten. Tässä luvussa kehittämistyömme työskentelyvaiheita ja sisältöjä kuvataan konstruktivistisen mallin kautta. Konstruktivistisessa mallissa kehittämistyötä tarkastellessa korostuu toimijoiden osallisuus, pedagoginen työote sekä arviointi eli reflektio (Salonen 2013, 16).

Kuvio 2. Prosessikuvaus.

Kehittämistyön työstäminen käynnistyi, kun saimme kehittämistyön aiheen syksyllä 2020. Valitsimme aiheen, koska molemmat meistä suuntautui opinnoissaan lastensuojeluun ja aihe vaikutti mielenkiintoiselta. Syksyllä 2020 kävimme tapaamassa ensimmäistä kertaa toimeksiantajaa ja keskustelimme heidän kanssaan koko projektin tavoitteista ja toteutuksesta. Kehittämistyön tavoite ja tarkoitus oli melko selkeä jo kehittämistyön aloitusvaiheessa. Kehittämistehtävänä ja kehittämistyön lähtökohtana oli jo työskentelyn aloitus- ja ideointivaiheessa päivystysperheyksikön vanhemmille annettavan esitteen uudistaminen.

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen aloimme tekemään kehittämistyön kirjallista suunnitelmaa. Suunnitelmasta oli käytävä ilmi, mitä kehittämismenetelmiä käytämme, ketkä ovat kehittämistyön toimijat vastuualueineen ja miten kehittämistyö tullaan toteuttamaan. Lisäksi perehdyimme päivystysperheyksikön toimintaan ja keskityimme keräämään tietoa aiheeseen liittyen. Tämän avulla pystyimme aloittamaan tietoperustan kirjoittamisen ja päivystysperheyksikön esitteen suunnittelun. Suunnitelmavaiheessa oli vaikea tietää yksityiskohtaisesti, miten kehittämistyö lopulta etenee ja millaiseksi se muokkaantuu. Muun muassa kehittämistyön valmistumisaikataulun suhteen jouduimmekin poikkeamaan suunnitelmasta.

Kehittämistyön konstruktivistisen mallin mukaan aloitus- ja suunnitteluvaihetta kehittämistyössä seuraa esivaihe, eli kentälle siirtyminen, sekä työstövaihe (Salonen 2013, 17–

18). Kentälle siirtyminen kehittämistyössämme tarkoitti toimeksiantajan kanssa tehtyä toiminnan organisoimista, jota olimme tehneet jo suunnitelmavaiheen yhteydessä. Kehittämistyömme työstämisen vaihe käsitti muun muassa asiakkaille tehdyn kyselyn laatimista ja teettämistä, päivystysperheyksikön esitteen työstämistä ja kehittämistyön raportin kirjoittamista. Toimeksiantajan kanssa tehtävä yhteistyö oli tiivistä etenkin kehittämistyön työstämisen vaiheen aikana.

Keväällä 2021 saatuamme kehittämistyön suunnitelman valmiiksi, haimme tutkimuslupa Turun kaupungilta kyselyn tekemistä varten. Tutkimusluvan saaminen oli asia, jonka läpiviemisessä kesti jonkun verran lähinnä byrokratian vuoksi, mikä viivästytti hieman esimerkiksi kyselyn tekemistä alkuperäisestä suunnitelmasta. Kun tutkimuslupa oli hyväksytty, aloitimme kyselyiden tekemisen. Kyselyitä tehtiin kyselylomakkeiden avulla, koska emme voineet mennä paikan päälle haastattelemaan asiakkaita, tai edes itse suorittamaan kyselylomakkeiden antamista vallitsevan koronatilanteen takia.

Kyselyiden valmistuttua aloimme kirjoittamaan tuloksia ja viimeistelemään esitettä päivystysperheyksikölle. Kävimme paljon keskustelua työntekijöiden kanssa siitä, millaisen he haluavat esitteestä ja muokkasimme sitä aina heidän palautteensa mukaan. Esitettä työstimme syksyllä 2020 sekä keväällä ja kesällä 2021.

Konstruktivistisen mallin mukaan kehittämistyön tarkistusvaihe on työskentelyn vaihe, joka on läsnä kaikissa työskentelyn vaiheissa. Tarkistusvaiheen erottaminen erilliseksi osaksi työskentelyä alleviivaa tarkistusvaiheen tärkeyttä. Tarkistusvaiheessa työskentelyä arvioidaan ja siitä annetaan palautetta (Salonen 2013, 18). Vaiheeseen liittyy olennaisesti yhteistyö kehittämistyön toimijoiden kesken. Yhteistyötä toimeksiantajan kanssa teimme tasaisesti syksystä 2020 kesään 2021. Syksyllä 2021 keskityimme kehittämistyön raportin kirjoittamiseen ja viimeistelyyn, jonka myötä yhteistyö toimeksiantajan kanssa ei ollut enää niin tiivistä kuin aiemmin. Käytännössä yhteistyö toimeksiantajien kanssa toimi niin, että keskustelimme kulloinkin käsillä olevasta kehittämistyön vaiheesta, kuten kysely tai esitteen laatiminen, saimme siitä palautetta, jonka myötä työstimme kyseistä asiaa ja palasimme asian äärelle yhdessä saatuamme sovitut muokkaukset tehtyä. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa tapahtui pääasiassa kasvokkaisilla kohtaamisilla eli käytännössä niin, että vierailimme aika ajoin päivystysperheyksikön tiloissa ja istuimme alas keskustelemaan ja suunnittelemaan kutakin kehittämistyön vaihetta. Myös sähköposti oli olennainen viestimisväline yhteistyössä.

14.9.2020	Ensimmäinen tapaaminen päivystysperheyksikön ohjaajien kanssa. Keskusteltu kehittämistyön lähtökohdista ja tavoitteista. Ohjaajat esitelleet päivystysperheyksikön työskentelyä.
10.-19.9.2020	sähköpostiviestittelyä käytännön asioista, kuten kehittämistyön aikatauluista ja opinnäytetyösopimuksen tekemisestä toimeksiantajan kanssa
8.12.2020	Tapaaminen toimeksiantajan kanssa päivystysperheyksikön tiloissa. Ohjaajat kertoivat päivystysperheyksikön työprosesseista. Pohdittu ja ideoitu yhdessä niin esitteen kuin kehittämistyön raportinkin sisältöä. Luonnosteltu vanhemmille annettava kyselyä.
6.-8.1.2021	Sähköpostiviestittelyä asiakkaille tehtävästä kyselystä. Kysely lähetettiin toimeksiantajalle ja he antoivat siitä palautetta, jonka avulla muokkasimme kyselyä selkeämmäksi.
3.2.2021	Toimeksiantajan tapaaminen päivystysperheyksikön tiloissa. Kehittämistyön raportin läpikäymistä. Esitteen raakaversio läpikäymistä ja palautteen saaminen. Kyselyn muokkaamista entistä selkeämmäksi.
1.3.2021	Kehittämistyön suunnitelma valmis ja hyväksytty
6.-8.4.2021	sähköpostiviestittely toimeksiantajan kanssa: esitteen lähettäminen, palautteen saaminen
20.4.2021	opinnäytetyösopimus allekirjoitettu
10.5.2021	Tutkimuslupa myönnetty kyselyn suorittamiseksi
11.-21.5.2021	Kyselylomakkeiden antaminen asiakkaille ja täytettyjen kyselylomakkeiden noutaminen päivystysperheyksiköstä
18.6.2021	Tapaaminen päivystysperheyksikön uusissa tiloissa. Tilojen valokuvaamista esitteen kuvittamista varten. Esitteen sisällön muokkaamista toimeksiantajan kanssa.
10.-16.8.2021	Sähköpostiviestit toimeksiantajan kanssa. Esitteen lopullisen version lähettäminen toimeksiantajalle.

Taulukko 1. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa ja kehittämistyön eteneminen

Viimeistelyvaiheessa työn alla oli sekä kehittämistyön tuotos eli päivystysperheyksikön esite, että kehittämistyön raportti. Esitettä viimeistelimme jo kesällä 2021. Toimeksiantaja ilmaisi kesän 2021 lopussa olevansa tyytyväinen laatimaamme esitteeseen. Kehittämistyön raporttia viimeistelimme syksyn 2021 aikana. Kehittämistyön vaiheiden

tuloksena ja lopputuotoksena valmistui päivystysperheyksikön uusi esite ja kehittämistyön kirjallinen raportti.

5 PÄIVYSTYSPERHEYKSIKÖN ESITE

5.1 Esitteen rakenne ja sisältö

Kävimme keskustelua toimeksiantajan kanssa ja suunnittelimme mitä asioita esitteen olisi hyvä pitää sisällään. Esitteen laatimista suunnittelimme yhteistyössä jo ensitapaamisesta alkaen ja esitteen sisältöön palattiin kehittämishankeen aikana monta kertaa esitettä aina uudestaan muokaten. Esitettä suunniteltuamme yhdessä toimeksiantajien kanssa päädyimme siihen, että esitteestä tuli käydä ilmi ainakin:

- Päivystysperheyksikön toiminnan ja tavoitteiden esittely ajatellen asiakkaan näkökulmaa
- Päivystysperheyksikössä tapahtuva työskentely, mitä ja millaista se on ja mitkä ovat työskentelyn tavoitteet
- Yksikössä tapahtuvien lasten ja vanhempien välisten tapaamisten käytännöt ja pelisäännöt
- Yksikön yhteystiedot: paikan osoite, sekä työntekijät ja heidän yhteystietonsa
- Käsitteiden "avohuollon sijoitus" sekä "kiireellinen sijoitus" avaaminen ymmärrettävästi
- Sijoitusprosessin kulun avaaminen selkeästi. Kuka, mitä, missä? Ketkä ovat mukana prosessissa ja mikä on kenenkin vastuualuetta? Esimerkinä vaikka kysymys siitä, mitkä ovat sijoitetun lapsen vastuusosiaalityöntekijälle kuuluvat asiat ja mikä taas on päivystysperheen rooli.

Päivystysperheyksikön esitteen tavoitteena on selventää päivystysperheeseen sijoitetun lapsen vanhemmalle, mikä päivystysperheyksikön tehtävä on ja mitä sen työskentely pitää sisällään. Esitteen tavoitteena on myös tuoda selkeästi ilmi mitä sijoitus päivystysperheeseen tarkoittaa ja miten lapsen sijoitusprosessi käytännössä etenee. Kaiken kaikkiaan esitteen tarkoitus on auttaa asiakasta saamaan tietoa lapsen sijoitukseen liittyen tilanteessa, joka on vanhemmalle usein suuri kriisi. Tällä pyritään lisäämään vanhemman osallisuutta perheensä asioissa sijoitusprosessin aikana. Konkreettisena

tavoitteena päivystysperheyksikön puolelta esitteelle oli väärinymmärrysten väheneminen ja käytännön asioiden selkiytyminen asiakkaalle. Päivystysperheyksikön toiveena oli luoda uudesta esitteestä laajempi, mutta samalla selkeämpi kokonaisuus..

Lisäksi toivottiin ymmärrettävää kuvausta siitä, miten sijoitusprosessi toimii ja etenee, sisältäen tiedon muun muassa siitä, kuka prosessissa on mukana, mikä on kenenkin vastuualuetta ja mikä on päivystysperheen rooli sijoituksessa. Informatiivisemman ja selkeän, mutta riittävän kattavan esitteen toivottiin selkeyttävän niin päivystysperheyksikön toimintaa ja tarkoitusta kuin myös sijoitusprosessin kulkua ja käsitteistöä asiakkaille.

Sijoitukset päivystysperheisiin ovat joko kiireellisiä tai avohuollon sijoituksia. Päivystysperheyksikön työntekijöiltä tulikin selkeää viestiä, että näiden käsitteiden avaaminen ymmärrettävään muotoon uuteen esitteeseen olisi tärkeää. Näitä asioita avasimme esitteeseen pitkälti lastensuojelulain pohjalta. Tavoitteena ja samalla haasteenakin oli saada lakiteksti sijoituksia koskien muotoiltua esitteeseen niin, että olennaiset asiakasta koskevat asiat käyvät ilmi riittävän tarkasti, mutta samalla ymmärrettävässä ja mahdollisimman tiiviissä muodossa. Sijoituksista kertovan tekstin alle lisäsimme myös kohdan, jossa kerrotaan mistä kohtaa lastensuojelulakia asiasta kerrotaan ja mistä lakitekstin löytää.

Toimeksiantajan toiveena on myös, että esitteestä kävisi asiakkaalle selkeästi ilmi, mikälainen on kunkin toimijan rooli ja vastualueet sijoituksessa. Toimeksiantajan näkökulmasta näyttäytyy, että päivystysperheyksikön, vastuusosiaalityöntekijän ja päivystysperheen roolit ja tehtävät sijoituksen aikana jäävät sijoitettujen lasten vanhemmille helposti epäselviksi. Tämä haaste kävi ilmi jossain määrin myös asiakkaille teettämässämme kyselyssä. Asiakkaat olivat sitä mieltä, että esitteeseen kaivattaisiin lisäselvitystä siitä, miten roolit ja tehtävät jakautuvat päivystysperheyksikön, lapsen sosiaalityöntekijän ja päivystysperheen suhteen. Väärinymmärrykset esimerkiksi sijoituksen eri toimijoiden rooleihin ja vastuualueisiin liittyen aiheuttavat mielipahaa ja hämmennystä kaikille osapuolille.

Esite on sähköisessä muodossa Word-tiedostona, mutta asiakkaille annettava versio on tarkoitus tulostaa paperille. Paperisena se on helpompi jakaa asiakkaille, ja asiakkaalle jää kätehen konkreettinen esite, josta hän voi tarpeen tullen hakea tietoa myös jällenpäin. Etenkin lapsen kiireellinen sijoitus voi olla vanhemmalle äkillinen kriisi, jolloin on hyvä, että hän voi palata esitteen ääreen sitten, kun kokee voivansa perehtyä sijoitukseen liittyviin asioihin tarkemmin.

Tuotos tullaan mahdollisesti kääntämään vielä muille kielille. Tämä sen takia, koska maahanmuuttaja-asiakkaita päivystysperheyksiköllä on paljon ja on hyvä, että mahdollisimman moni saisi esitteen omalla kielellään. Koko esitteen uudistamisprojektin ajatus lähtikin päivystysperheyksikössä siitä, että työntekijät kokivat maahanmuuttaja-asiakkaiden tietämyksen ja ymmärryksen sijoituksen ja lastensuojelun suhteen olevan usein heikkoa. Maahanmuuttajien on kielitaidosta riippuen myös yleensä vaikeampaa löytää olennaista ja totuudenmukaista tietoa asiaan liittyen.

Esitettä laatiessa oli otettava huomioon myös esitteen ulkoasua määrittävät asiat. Esitteen rakenteessa on otettu Turun kaupungin määräykset huomioon, kuten fontti, riviväli ja värit. Lisäksi esitteessä on kiinnitetty huomiota selkeyteen ja kuvien asetteluun.

Päivystysperheyksikön vanha esite oli pieni kolmesivuinen muutamien lauseiden ja parin kuvan laajuinen paperi. Esitteessä toivottiin vanhempi tervetulleeksi päivystysperheyskikköön ja kerrottiin, että kun lapsi on sijoitettuna päivystysperheeseen, vanhempien ja lasten tapaamiset sekä yhteistyö päivystysperheen kanssa hoidetaan päivystysperheyksikön kautta. Esitteessä kerrottiin ja eriteltiin myös, millaisia tavoitteita päivystysperheyksikön työskentelyllä on. Lisäksi kerrottiin, että perheelle nimetään kaksi vastuuohjaajaa ja näiden nimille oli paikka täytettävänä esitteessä. Täytettävä paikka vastuu-, tai pikemminkin omaohjaajien nimille säilytettiin myös uuteen esitteeseen. Myös pelisäännöt lasten tapaamisille päivystysperheyksikön tiloissa sisällytettiin laatimaamme uudistettuun esitteeseen.

Vanhassa esitteessä kerrottiin konkreettisia asioita ja neuvoja liittyen vanhemman yhteydenpidosta lapseen sekä vanhemman ja lapsen tapaamisiin päivystysperheyksikössä. Näitä asioita oli esimerkiksi, miten vierailuajat sovitaan, miten lapsella on oikeus tavata vanhempaa vanhemman ollessa päihteetön ja hyvässä kunnossa sekä ohjeistuksia siitä, miten omaa lasta saa kuvata päivystysperheyksikön tiloissa. Takasivulla esitteessä on yksikön työntekijöiden yhteystiedot sekä paikan osoite. Kaikki edellä mainitut asiat sisällytimme myös laatimaamme uuteen esitteeseen tehden niihin vain pieniä muokkauksia.

Asiakkaille teettämämme kyselyn tulosten ajattelemme perustelevan päivystysperheyksikön esitteen uudistamista kokonaisuudessaan. Esitteeseen valituista asiakokonaisuuksista kyselyn tulosten perusteella kaivattiin lisätietoa sijoituksen aikaisten eri toimijoiden rooleista, sijoitusprosessin kulusta ja kiireelliseen- sekä avohuollon sijoitukseen liittyvistä asioista. Nämä aiheet olivat valittuina esitteeseen jo uuden esitteen

suunnitteluvaiheessa, sillä päivystysperheyksikön työntekijät olivat huomanneet muun muassa näiden asioiden olevan asiakkaille usein hankalia ymmärtää. Etenkin eri toimijoiden roolitus oli asia, jonka tiimoilta oli tullut ilmi paljon väärinymmärryksiä. Uudessa esitteessä olemme pyrkineet kirjoittamaan selkeästi auki, mitkä asiat kuuluvat päivystysperheen, mitkä sosiaalityöntekijän ja mitkä päivystysperheyksikön vastuulle. Tämä ehkäisemään tilanteita, joissa asiakkaalle aiheutuu turhautumista päivystysperhettä kohtaan asioista, jotka eivät ole päivystysperheen, vaan lapsen sosiaalityöntekijän vastuulla.

Yhdessä asiakkaan tekemässä kyselyvastauksessa toivottiin yksikön toimi- ja tapaamistilojen esittelyä esitteeseen. Kävimme kuvaamassa kesän 2021 alussa päivystysperheyksikön toimitiloja esitettä varten. Sisätilojen kuvien visuaalinen ilme ei kuitenkaan onnistunut niin hyvin, että tiloista olisi ollut järkevää laittaa kuvia esitteeseen, sillä se olisi voinut häiritä esitteen ulkoasua, jossa pyrimme ennen kaikkea selkeyteen. Toimitilarakennuksen kuvia ulkoapäin emme myöskään lisänneet esitteeseen toimitilojen ollessa osa suurempaa kerrostalokokonaisuutta. Esitteeseen lisäsimme kuitenkin muutaman kuvan päivystysperheyksikön tapaamistilojen leluista ja aktiviteeteista elävöittääksemme esitteen ulkoasua. Muita uusia ideoita esitteen sisältöä ajatellen emme kyselyn vastausten perusteella oikeastaan saaneet, vaikka kyselyssä asiakkailla oli mahdollisuus ilmaista näkökulmiaan laajemminkin kysymysten yhteydessä. Kyselyn anti kuitenkin mielestämme näyttäytyy siinä, että vastauksista kävi ilmi tarve selkeälle informaatiolle lapsen sijoitustilanteeseen liittyen. Myös aihealueet, joita olimme toimeksiantajan kanssa suunnitelleet uuteen esitteeseen lisättäviksi, tuntuivat kyselytulosten perusteella olevan asiakkaille asioita, joista he kaipaivat tilanteessa lisätietoa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

6.1 Tulosten ja eettisyyden tarkastelu

Kehittämistyön tavoitteena oli luoda päivystysperheyksikölle esite, joka vastaa toimeksiantajan ja asiakkaiden toiveita sekä tarpeita. Tarkoituksena on, että opas selventäisi päivystysperheyksikön työnkuvaa. Kehittämistyön ja oppaan pohjana toimii opinnäytetyön tietoperusta, jossa kerrotaan lastensuojelusta ja asiakkaan tukemisesta. Keräsimme myös tietoa käymällä dialogista keskustelua päivystysperheyksikön työntekijöiden kanssa ja haastatteleamalla asiakkaita kyselylomakkeen avulla.

Kyselyä varten oli pyydetty tutkimuslupa Turun kaupungilta. Saimmekin tutkimusluvan ongelmitta. Tutkimuslupasopimuksessa tutkimusluvan saamista perusteltiin kehittämistyön hyödynnettävyydellä, ja siinä mainittiin, että asiakkaille tehtävän kyselyn avulla pyritään kehittämään päivystysperheyksikön toimintaa ja edistämään asiakaslähtöistä työskentelytapaa. Lähetimme Turun kaupungille myös organisaation vaitiolovelvollisuusasiakirjan allekirjoituksillamme varustettuna. Nämä asiakirjat ovat kehittämis- ja tutkimustyölle tärkeitä dokumentteja, sillä ne osaltaan todistavat kehittämistyön prosessin edenneen eettisesti kestäväällä tavalla ja lisäävät kehittämistyön vaiheiden läpinäkyvyyttä.

Kehittämistyömme osana teetimme kyselyn asiakkaille, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Tällöin on erityisen tärkeää, että kehittämistyön jokainen vaihe kestää kriittistäkin tarkastelua. Sosiaalialan ammattilaisella on aina eettinen vastuu työssä tehdystä valinnoista ja ratkaisuista. Eettisesti kestävät valinnat ja päätökset vaativat työntekijältä oman toiminnan reflektointia, jota on usein vaikeaa tehdä yksin (Talentia 2017, 25). Tämän vuoksi toimeksiantajan kanssa käyty keskustelu ja palautteen saaminen kehittämistyön jokaisessa vaiheessa nousee erityisen tärkeään rooliin, koskien etenkin asiakkaiden parissa tehtyä työtä. Suoraan päivystysperheyksikön asiakkaisiin liittyvää työskentelyä kehittämistyössämme oli kyselyn teettäminen. Kyselylomaketta laatiessamme teimme toimeksiantajan kanssa tiivistä yhteistyötä ja tavoitteena oli saada lomakkeesta sellainen, että siinä otettaisiin huomioon myös asiakasryhmän mahdolliset haasteet. Lisäsimme asiakkaille teettämämme kyselyn lomakepohjan myös tämän kehittämistyön raportin liitteeksi.

Kyselylomake annettiin päivystysperheyksikön kautta sijoitettujen lasten vanhemmille täytettäväksi päivystysperheyksikön ohjaajien toimesta. Jokainen asiakas sai vastata anonyymisti, jottei heidän henkilöllisyytensä paljastu. Asiakkaille oli selvitetty, että kysely tehdään sen takia, että päivystysperheyksikön esitetä saataisiin parannettua. Sosiaalialan ammattilaisen on aina kunnioitettava asiakkaan oikeutta omien valintojen tekemiseen (Talentia 2017, 2). Kyselyyn valittiinkin sellaisia asiakkaita, jotka kykenivät ja halusivat siihen vastata, eikä ketään painostettu vastaamaan kyselyyn, mikäli asiakas ei sitä halunnut.

Kyselylomakkeen täyttäminen tehtiin asiakkaalle ennestään tuttujen ohjaajien kanssa yhdessä, sillä emme halunneet aiheuttaa enempää hämmennystä vaikeassa tilanteessa oleville asiakkaille. Yleensä haastattelijan tai kyselyn teettäjän sekä vastaajan välisestä vuorovaikutuksesta on hyötyä haastattelua tai kyselyä teetettäessä. Toisaalta kyselyyn vastattaessa osapuolten välisen kontaktin haittapuolena voi olla se, että etenkin arkaluonteisiin aihealueisiin annetut vastaukset voivat vääristyä (Tietoarkisto 2021). Ajatuksena oli, että tuttujen ohjaajien läsnä ollessa saisimme kyselyyn parhaat saatavilla olevat tulokset, sillä uusien ihmisten kohtaaminen olisi mahdollisesti voinut saada asiakkaat kieltäytymään vastaamisesta. Kyselyyn vastasi lopulta neljä asiakasta. Kovin paljon suurempaa vastausmäärää ei olisi ollut realistista odottaa ottaen huomioon päivystysperheyksikön sen hetkisen asiakasmäärän yleisesti sekä sen, että asiakkaat ovat elämässään kriisitilanteessa.

Keräsimme kehittämistyömme etenemisestä palautetta toimeksiantajaltamme koko prosessin ajan. Saamamme palaute oli suoraa ja helposti ymmärrettävää ja pyrimme palautteen perusteella kehittämään työtä eteenpäin. Saimme jatkuvaa palautetta sekä esitteestä että kehittämistyön raportista, joita molempia työstimme koko kehittämistyön prosessin ajan. Palautteen pääpaino toimeksiantajan puolelta painottui kuitenkin itse kehittämistehtävään eli esitteeseen ja sen laatimiseen. Koimme saavamme hyvin palautetta ja tukea myös asiakaskyselyn laatimisessa. Sekä kyselyn että esitteen laatimiseen liittyvä palaute koski suurimmaksi osaksi asioiden pois karsimista. Kaikesta asiakkaille suunnattavista materiaaleista haluttiin ensisijaisesti selkeät ja helppolukuiset, siksi turhiksi tai vähempiarvoisiksi katsottuja yksityiskohtia poistettiin sekä esitteestä että kyselylomakkeesta.

6.2 Toteutuksen arviointi

Kehittämistyötä lähdimme tekemään nimenomaan asiakkaat huomioon ottaen ja asiakkaat olivatkin työmme avainsana. Teimme esitteen asiakkaille, jotta heidän olisi helppompaa ymmärtää mitä lapsen sijoitusprosessi ja koko päivystysperheyksikön työ tarkoittaa ja mitä asioita ne pitää sisällään. Otimme asiakkaiden näkökulman ja tarpeet huomioon käyttäen tiedonkeruumenetelmänä kyselyä.

Otimme myös esitteessä huomioon ulkoasun ja kielen sekä käsitteiden käytön. Esite on selkeä ja sanasto ei ollut liian ammattimaista vaan sellaista, että jokainen esitteeseen perehtyvä ymmärtää lukemansa. Sosiaalialan käsitteet saattavat olla aika vaikeita varsinkin maahanmuuttajille. Joitain sanoja ei edes ole käännetty niin, että muun- kuin suomenkieliset ymmärtäisivät mitä niillä tarkoitetaan.

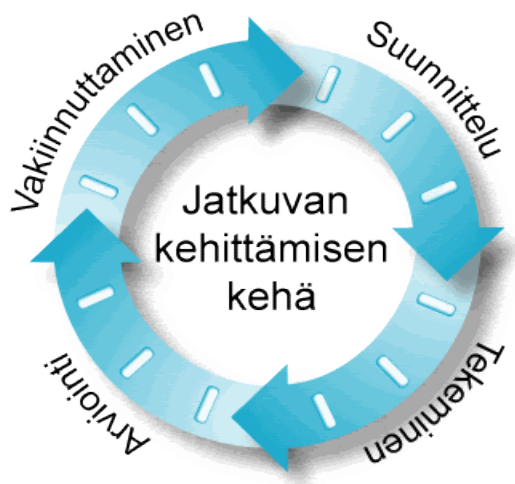
Merkittävä osa työskentelystämme kehittämistyön prosessissa koostui yhteistyöstä toimeksiantajan kanssa. Toimeksiantaja antoi palautetta työstämme ja paransimme sitä aina palautteen mukaan. Lisäksi toimeksiantaja antoi paljon ideoita ja pyrimme toteuttamaan niitä mahdollisuuksien mukaan. Valitettavasti koronapandemia on kuitenkin vaikuttanut paljon yhteistyöhön ja siihen ettemme ole nähneet paljon kasvotusten.

Sekä esitteen laatimisen tarvetta ylipäättään, että esitteen sisältöjä perustelemme kehittämistyön raportissa. Raportin tietoperustan otsikoiksi valitsimme ”lastensuojelu ja perhehoito” ja ”sijoitetun lapsen vanhemman tukeminen esitteen avulla”. Käytimme tietoperustaa kirjoittaessamme monipuolisia lähteitä. Raportti on pyritty kirjoittamaan niin, että aihepiiriin täysin vihkiytymätönkin henkilö kykenee helposti ymmärtämään, mistä kehittämistyössämme on kyse.

Kehittämistyötä voidaan tarkastella spiraalimallina, jossa kehittämishankkeen tietyt vaiheet toistuvat syklimäisesti. Nämä vaiheet ovat suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi. Spiraalimallin kautta kehittämistyötä tarkastellessa prosessia eri vaiheineen arvioidaan yhä uudelleen. Prosessissa asioiden ääreen pysähdytään pohtimaan ja arvioimaan ja arvioinnin jälkeen toimintaa suunnataan uudestaan. Spiraalimallin kautta kehittämistyön etenemistä tarkkailtaessa ja arvioitaessa voidaan ottaa huomioon kehittämistyön inhimilliset ja kulttuuriset piirteet sekä kehittämistyötä toteuttavat toimijat erilaisina oppijoina ja luovina toimijoina (Salonen 2013, 14). Spiraalimallissa arviointi ei ole vain yksi etappi tuotoksen luomisessa, vaan koko prosessin aikana useaan kertaan toistuva asia. Inhimilliset tekijät ja toimijoiden elämäntilanne vaikuttivatkin etenkin

kehittämistyömme aikatauluihin. Koko kehittämistyön prosessiin meni aikaa 1,5 vuotta. Suunnittelimme aluksi, että olisimme saaneet työn valmiiksi kesään 2021 mennessä, mutta molempien elämäntilanne oli kiireinen, jonka takia aikataulu venyi.

Käytännön toteutuksessa haasteita toi koronaviruspandemia, mikä aiheutti tapaamisten peruuntumisia ja vaikutti tiedonkeruumenetelmien valintaan koko kehittämistyön ajan. Esimerkiksi osallistumisemme päivystysperheyksikön kehittämispäivään syksyllä 2021 jouduttiin perumaan kokoontumisrajoitusten takia. Toisaalta saimme toimeksiantajalta todella paljon tietoa päivystysperheyksikön toiminnasta ja kysymyksiimme saimme aina vastauksen.

Kuvio 3. Jatkuvan kehittämisen kehä (mukaiillen Kuntaliitto 2018).

Kehittämistyössämme sekä työn konkreettista tulosta, eli esitettä, että omaa työskentelemme prosessissa voidaan arvioida ja pohtia myös laadun näkökulmasta. Laadun käsitteen määrittely voi kuitenkin olla haastavaa. Laadunhallinta voidaan ajatella muodostuvan kehittämistyössä erilaisista osista. Näitä ovat suunnittelu, ohjaus, varmistaminen ja parantaminen. Niin kutsuttua Demingin ympyrää voidaan käyttää työkaluna työn laadun kehittämisessä (Kuntaliitto 2018). Sekä esitteen että kehittämistyön raportin valmistumisessa eli koko projektissa pystymme hahmottamaan ympyrän mallin vaiheet, joita ovat suunnittelu, tekeminen, arviointi ja vakiinnuttaminen. Olemme kehittämistyömme aikana suunnittelun jälkeen alkaneet ehkä hapuillakin tekemään ja kokoamaan esitettä ja raporttia, pyytäneet palautetta niin toimeksiantajalta kuin opettajalta, ja toimivat ja olennaiset asiat olemme "vakiinnuttaneet" osaksi työtämme.

Saimme kehittämistyössä alusta loppuun asti todella paljon tukea ja selkeitä suuntaviivoja toteutuksen laatimiseen kehittämistyön toimeksiantajan puolelta. Olemme tyytyväisiä ja kiitollisia siitä, että saimme toimeksiantajan eli päivystysperheyksikön työntekijöiltä ajantasaista palautetta, tietoa ja tavoitteita kehittämistyön jokaisessa vaiheessa. Toimeksiantajalla oli alusta lähtien melko selkeä ajatus siitä, mitä asioita uusi esite voisi pitää sisällään. Asiakkaille teettämämme kyselyn vastauksissa nämä samat asiat tuntuivat vahvistuvan. Kyselyvastausten määrä jäi kuitenkin melko pieneksi, eikä asiakkailta saatu juurikaan uusia ideoita esitteeseen. Toisaalta ottaen huomioon asiakkaiden haastava elämäntilanne olisi voinut olla ehkä liian kunnianhimoista odottaa saavamme asiakkaan näkökulmaa laajemmin esiin, mitä nyt saimme.

Esitettä työstimme lopulliseen muotoonsa kesän 2021 aikana ja toimeksiantajat olivat siihen tämän jälkeen tyytyväisiä. Esite olisi voinut ulkoasullisesti olla mielestämme tyylikkäämpi, mutta oma osaamisemme ja resurssimme tässä asiassa oli rajallista. Esitteen valmiiksi saamisen jälkeen keskityimme syksyn 2021 aikana kehittämistyön raportin valmiiksi saattamiseen.

6.3 Ammatillinen kasvu

Opiskelijan näkökulmasta luonnikasta on painottaa kehittämistyön prosessissa oppimisnäkökulmaa. Tämä tarkoittaa kehittämistyössä vastaan tulleiden haasteiden näkeminen oppimishaasteina. Tällöin kehittämistoiminta nähdään asiana, joka edellyttää oppimista ja kehittämistyö itsessään nähdään oppimisympäristönä. Myös lopputuloksen voidaan ajatella johtaneen hyödylliseen oppimiseen (Sarala & Sarala, 1998, 127). Käytännössä tällaisen näkökulman ylläpitäminen, jossa haasteet nähdään mahdollisuutena oppia uutta, vaatii kaiken puurtamisen keskellä melkoisen positiivista asennetta. Oppimista on toki varmasti tapahtunut niin projektin hallinnan kuin yksinkertaisesti aiheeseen perehtymisen suhteenkin.

Mielenkiintoisinta kehittämistyössä on ollut yhteistyön tekeminen itselle täysin vieraan tahon kanssa. Toimeksiantajana päivystysperheyksikön työntekijät olivat kullannarvoisia kehittämistyön valmistumisen kannalta. Päivystysperheyksikön työntekijät avasivat työnsä tarkoitusta ja käytännön työn prosesseja meille seikkaperäisesti ja jakoivat vastata kysymyksiimme ja antaa palautetta joka kerta kun olimme saaneet työssämme jonkin vaiheen kursittua kasaan. Saimme ikään kuin kattavan perehdytyksen päivystysperheyksikön työhön kehittämistyömme tekemisen lomassa.

Osaltaan lähes täysin uuteen aihepiiriin tutustuminen ja siitä kehittämistyön muodostaminen on varmasti aiheuttanut myös haasteita, sillä moni asia on ollut täysin uutta. Meillä ei ollut lähtökohtaisesti omaa kokemusta tai tietopohjaa päivystysperheteroiminnasta, saati esitteen tekemisestä asiakasryhmälle, joka oli meille melko lailla vieras. Toisaalta ajatelimme, että kun kehittämistyön aihepiiri on itselle vierasta, on ehkä ollut helpompaa lähteä toteuttamaan esitettä puhtaalta pöydältä vailla suurempia ennakko-odotuksia tai –asenteita suhteessa kehittämistyön aihepiiriin, kohderyhmään tai koko prosessiin ylipäätään.

Suurin stressin aiheuttaja kehittämistyön aikana on ollut suuren kokonaisuuden kasassa pitäminen. Stressiä on helpottanut ja uskoa työn valmistumiseen edesauttanut kokonaisuuden pilkkominen riittävän pieniksi palasiksi. Loppua kohden omista ajatuksista työn tekemisen aikatauluttamiseen on saanut joustaa pakon edessä. Aikataulu onkin venynyt aiemmasta kunnianhimoisesta tavoitteesta saada kokonaisuus pakettiin kevään 2021 aikana. Ajan hallinta arjessa samaan aikaan täysipäiväistä työtä tehden on haaste, joka ei ollut yllätys, mutta vaati selkärankaa ja sitkeyttä. Joustavuutta, suurten kokonaisuuksien hallintaa ja aikatauluttamista tarvittaneen työelämässä tulevaisuudessakin.

Esitettä tehdessä ja ideoidessa olisi toivonut omaavansa parempia tietoteknisiä taitoja ja toisaalta luovuutta tehdä toteutuksesta omintakeisempi ja houkuttelevampi. Koska kummallakaan tiimimme jäsenistä ei ollut graafisen suunnittelijan ammattitaitoa, ei esitteestä tullut ulkonäöllisesti kovin kummallista, jos ei varsinaisesti huonoakaan. Tämä esimerkiksi yhdestä kehittämistyössä vastaan tulleista haasteista, joissa epäilykset omien taitojen riittämättömyydestä piinasivat mieltä. Toisaalta myös oman osaamisen rajat on hyvä tunnistaa ja jonkinlainen tyytyminen omaan sen hetkiseen parhaan panoksen antamiseen resurssit huomioon ottaen on välttämätöntä, jos aikoo ikinä saada työn valmiiksi asti. Kehittämiprojektin aikana olemme ainakin oppineet ottamaan ”härkää sarvista”, vaikka aloittaessa ei olisi aavistustakaan mitä ja miten pitäisi tehdä. Tämä on varmasti ainakin jossain määrin johtanut itseluottamuksen ja oman pärjäämisen vahvistumiseen.

Teimme työmme parityönä, mikä edellyttää yhteistyötaitoja. Osallistuimme molemmat mielestämme rakentavasti ja tavoitteellisesti yhteiseen työhön. Käytännön haasteena tiiminä työskentelyssä oli työn jakaminen ja sopiminen tasaisesti ja suunnitelmallisesti. Kehittämistyön valmistuminen suunnittelusta valmiiseen työhön asti kesti yli vuoden. Vuoteen mahtui kahdelle ihmiselle varsin erilaisia elämäntilanteita liittyen lähinnä työtilanteisiin. Oman ajankäytön rajaaminen ja priorisointi ei ole niin helppoa kuin voisi olettaa, eikä aina aivan helppoa ollut myöskään kahden ihmisen keskinäinen ajankäytön ja

muiden resurssien suunnittelu pitkäjänteisen projektin loppuun saattamiseksi. Joustavuutta tarvittiin puolin ja toisin, mikä ei onneksemme ollut ongelmallista. Parin kanssa koko prosessin kattava yhteinen reflektointi ja dialogi sekä myös vastuun jakaminen lisäsivät motivaatiota ja loivat uskoa siihen, että kehittämistyö saadaan saatettua kunnialla loppuun. Rehellistä dialogia ja yhteistä pohdintaa olisimme kuitenkin kehittämistyön eri vaiheissa voineet tehdä enemmän ja syvällisemmin. Ehkäpä luovuus ja innostus olisi hankalammissakin tilanteissa löytyneet tiiviimmän keskustelun ja vuorovaikutuksen kautta. Fyysistä välimatkaa nykypäivänä tässä asiassa tuskin voi syyttää, olisimme esimerkiksi varmasti pystyneet työskentelemään etäyhteyksin työn tiimoilta useamminkin. Omaan kiireiseen arkeen tuntui olevan liiankin helppo vedota. Yhteenvetona varmasti voisimme todeta, että tiimityökin on asia, joka myös itsessään vaatisi suunnittelua ja panostusta. Toimivan tiimityön vaikutusta kehittämistyön lopputulokseen tuskin tarvitsee arvailla.

LÄHTEET

Araneva, Mirjam. 2018. Lastensuojelun perhehoito. Helsinki: Alma Talent.

Hakkarainen, Pirjo, Kuukkanen, Maria, Leinonen, Raija & Sipilä, Lisa. Hyvää perhehoitoa – toimекsiantosuhteisen perhehoidon tietopaketti 2019. Jyväskylä, Perhehoitoliitto ry.

Hedrenius, Sara & Johansson, Sara. 2016. Kriisituki. Tallinna: Printon.

Kuntaliitto. 2018. Laatutyön avaimet – ovatko ne taskussasi? Viitattu 21.9.2021 <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2018/laatutyon-avaimet-ovatko-ne-kuntasi-taskussa>

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Viitattu 2.12.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016. Lapsemme-lehden jutut. Mikä on lapsen etu? Viitattu 15.6.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.mll.fi/lapsemme-lehti/mika-lapsen-etu/>

Maula, Anne & Maattovaara, Virpi. 2013. Lastensuojelun lyhytaikainen perhehoito. Helsinki, Pelastakaa Lapset ry.

Mäkinen, Päivi, Raatikainen, Eija, Rahikka, Anne & Saarnio, Tuula. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki, WSOYpro oy.

Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja. 2011. Sosiaalityön arvot ja etiikka. Juva, Bookwell.

Pelastakaa lapset. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 3.12.2020 <https://www.pelastakaalapsset.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Perhehoitoliitto julkaisuaika tuntematon. Lastensuojelun perhehoidon vahvuudet. Viitattu 23.10.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://www.perhehoitoliitto.fi/minustako_perhehoitaja/lasten_ja_nuorten_perhehoito/perhehoidon_vahvuudet

Perustuslaki 1999/731. Annettu Helsingissä 11.6.1999. Viitattu 25.4.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#P6>

Puonti, Annamajja, Saarnio, Tuula & Hujala, Anne. Lastensuojelu tänään. Helsinki, Tammi.

Rönkkö, Leena & Rytönen, Timo. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki, WSOYpro oy.

Salonen, Kari. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72.

Sarala, Urpo & Sarala, Anita. 1998. Oppiva organisaatio. Tammer-paino, Tampere.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014. Viitattu 25.4.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L1P1>

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 28.2.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2021a. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 20.3.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2017a. Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia. Viitattu 24.9.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132169/URN_ISBN_978-952-302-827-2.pdf?sequence=1

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2021d. Lastensuojelun asiakassuunnitelma. Viitattu 20.3.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-asiakassuunnitelma>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2019b. Lastensuojeluilmoitus ja lastensuojeluasian vireille tulo. Viitattu 20.3.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2021c. Lapsen osallisuus. Viitattu 25.4.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL 2021b. Lastensuojelun avohuolto. Viitattu 20.3.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. Lastensuojelun tilastoa. Viitattu 20.11.2020 Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/lastensuojelu-ja-thl/lastensuojelun-tilastoa>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. Julkaisuaika tuntematon. Työskentely lapsen ja läheisten kanssa huostaanottovaiheessa. Viitattu 2.11.2020 Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/tyoskentely-lapsen-ja-lahisten-kanssa-huostaanottovaiheessa>

Tietoarkisto 2021. Posti- ja verkkokyselyn kokoaminen. Viitattu 12.11.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/postikysely/postikysely/>

Toikko, T & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 31.3.2021 https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Turun kaupunki 2020a. Perhehoito todelliseksi vaihtoehdoksi aina kun se on mahdollista. Viitattu 7.12.2020 https://www.turku.fi/uutinen/2020-11-13_perhehoito-todelliseksi-vaihtoehdoksi-aina-kun-se-mahdollista

Turun kaupunki päiväämätön. Systemisen työotteen esite (pdf). Viitattu 4.10.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.turku.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/perhe-ja-sosiaalipalvelut/tukea-lapsiperheille/systeeminen-tyoote>

Turun kaupunki 2020b. Vähä-Heikkilän perhetukikeskuksen omavalvontasuunnitelma. Viitattu 15.1.2021. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/vahaheikkilan_perhetukikeskuksen_omavalvontasuunnitelma_2020.pdf

Uusitalo, Ilkka. 2019. Työssä oppiminen lastensuojelun sosiaalityössä. Turun yliopiston julkaisuja, Turku. Saatavana sähköisesti osoitteesta <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/148468/AnnalesC482Uusitalo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Valli, Raine. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. PS-kustannus, Keuruu.

Viinikka, Anne 2014. Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa. MLL. Tampere

Tutkimuslupahakemus

TURKU
Hyvinvointitoimiala

Tutkimuksen/opinnäytetyön lupa Anomus/päätös

Anoja/anojen suku- ja etunimet

Karoliina Enberg

Elina Albertsson

Kotiosoite ja puhelin

Kärkullantie 22, 25700 Kemiö +358451200493

Tutkimuksen nimi ja aihe

Päivystysperheysikön esitteen kehittäminen

Tutkimusaineiston koko

Kehittämistyö, johon osallistuu päivystysper-

heysikön asiakkaat ja työntekijät

Anoja on

AMK-opiskelija Muu tutkija Henkilökunta

Nykyinen työnantaja tai oppilaitos

Turun ammattikorkeakoulu/sosiaali

Nykyinen virka tai toimi

Lähihoitaja

Tutkimuksen kohderyhmät

Turun kaupungin lastensuojelulaitokset > Vähäheikkilän

perhetukikeskus

Tutkimus on

opinnäytetyö, mikä AMK-opinnäytetyö

muu tutkimus, mikä _____

kehittämistyö, mikä _____

Tutkimusmenetelmä Kehittämismenetelmä, kysely päivystysperheysikön asiakkaille

Tarvittavat resurssit _____

Aineiston kokoamisajankohta

Kevät 2021

Tutkimuksen arvioitu valmistumisajankohta

Kevät 2021

Ohjaajat Emmi Salakari ja Meri Tuominen

Turun Ammattikorkeakoulun opettaja Laura Närvi

Arviointiryhmän lausunto

Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteiden vastaavuus Turun hyvinvointitoimialan toiminnan kehittämisen tavoitteiden kanssa

Hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tulosten hyödynnettävyys Turun hyvinvointitoimialalla

Tukee pälvystysperheyksikön toiminnan kehittämistä ja asiakaslähtöistä toimintatapaa.

Arviointi-ryhmän puolto

Arviointiryhmä puoltaa opinnäytetyön toteuttamista Turun hyvinvointitoimialalla

Kyllä

Ei

Marit
Holmberg

Allekirjoittaja Marit Holmberg
DN: cn=Marit Holmberg, o=FI,
ou=Turun kaupunki, ou=TYTÖ,
email=marit.holmberg@turku.fi
Päivästä: 2021.04.28 09:12:31
+0300'

26 / 4 20 21

Allekirjoitus

Marit Holmberg
Nimenselvennys

Tutkimussuunnitelman hyväksyminen

Kyllä Ei

10/300013

Päätösnumero

30 / 4 20 21

Tutkimusluvan myöntäjä
Eira Virolainen
lastensuojelun johtaja

JAKELU

Tutkimuslupa: tutkimuksen vastuhenkilö, luvan saaja, suunnittelu ja riskien hallinta

Tutkimusraportti sähköisenä versiona: tutkimuksen vastuhenkilö, suunnittelu ja riskien hallinta

Kyselylomake asiakkaille

Kyselylomake perhepäivystysyksikön asiakkaille

1. Saitko sijoituksen alussa päivystysperheyksikön esitteen?	KYLLÄ	EI
Tutustuitko esitteeseen?	KYLLÄ	EI
Olisitko kaivannut jotain lisää?
Jos vastasit "kyllä" niin mitä?	KYLLÄ	EI
_____		
_____		
_____		
_____		
Koitko esitteen hyödylliseksi?	KYLLÄ	EI
2. Saitko esitteestä vastauksia mieltäsi askarruttaviin kysymyksiin?	KYLLÄ	EI
3. Saitko tarpeeksi tietoa sijoitusprosessista sijoituksen alussa?	KYLLÄ	EI
4. Saitko sijoituksen alkaessa tarpeeksi tietoa eri työntekijöiden tehtävistä, rooleista ja vastuista?		
Sosiaalityöntekijä?	KYLLÄ	EI
Päivystysperheyksikkö?	KYLLÄ	EI
Päivystysperhe?	KYLLÄ	EI
5. Koetko ymmärtäneesi sijoitusprosessin kulun ja etenemisen sijoituksen alussa?	KYLLÄ	EI
Jos vastasit "ei", mistä asioista olisit kaivannut enemmän tietoa?		
_____		
_____		
_____		
_____		

6. Koetko ymmärtäneesi, millaista työskentelyä ja yhteistyötä päivistysperheyksikkö sinulta odotti?
KYLLÄ EI

7. Saitko tarpeeksi tietoa lastensuojelulaista kiireellinen/avohuollon sijoitukseen liittyen?
KYLLÄ EI

8. Onko asioita, joista haluaisit tietää enemmän?
Jos kyllä, niin mistä haluaisit tietää?

9. Saitko mielestäsi riittävästi tietoa päivistysperheestä?
KYLLÄ EI